

СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
AGRICULTURAL ACADEMY

гр. София 1373, ул. Суходолска № 30, тел.: +359 2 812 75 05; факс: +359 2 812 75 15;
Sofia 1373, 30 Suhodolska Str; e-mail:ssa@agriacad.bg; <http://agriacad.bg/>

ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
СЕЛСКОСТОПАНСКА
АКАДЕМИЯ
ПРЕЗ **2025** ГОДИНА

София, 2026 г.

Съдържание

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
I. РЕЗЮМЕ.....	5
II. ВЪВЕДЕНИЕ	11
III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ОСЪЩЕСТВЯВАНИ В ССА ПРЕЗ 2025 г.	11
3.1. Приоритетни направления на научните изследвания в ССА	11
3.2. Научноизследователски проекти и източници на финансиране	15
3.3. Научна продукция. Публикационна дейност	18
3.4. Научна инфраструктура	22
IV. ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ	25
V. ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ.....	27
VI. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ.....	31
VII. НАУЧНОПРИЛОЖНА И ВНЕДРИТЕЛСКА ДЕЙНОСТ.....	32
VIII. ЕВРОПЕЙСКО И МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО	37
IX. ДРУГИ НАУЧНОПРИЛОЖНИ И ЕКСПЕРТНИ ДЕЙНОСТИ	40
9.1. Издателска и библиотечна дейност.....	40
9.2. Национален земеделски музей	42
9.3. Център за професионално обучение	42
X. ФИНАНСОВ ОТЧЕТ	43

Годишният отчет на Селскостопанска академия е приет с решение на Управителния съвет с Протокол № РД-13' от 10.08.2026г.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АБИ – София	Агробιοинститут – София
АУ – Пловдив	Аграрен университет – Пловдив
БАН	Българска академия на науките
БНР „Хоризонт“	Българско национално радио Програма „Хоризонт“
ДЗИ – Генерал Тошево	Добруджански земеделски институт – Генерал Тошево
БФ	Биологически факултет
ЕС	Европейски съюз
ЗИ – Стара Загора	Земеделски институт – Стара Загора
ЗИ – Шумен	Земеделски институт – Шумен
ИАСАС	Изпълнителната агенция по семепроизводство, апробация и семеконтрол
ИАИ – София	Институт по аграрна икономика – София
ИЖН – Костинброд	Институт по животновъдни науки – Костинброд
ИЗ – Карнобат	Институт по земеделие – Карнобат
ИЗ – Кюстендил	Институт по земеделие – Кюстендил
ИЗК „Марица“ – Пловдив	Институт по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив
ИЗС „Образцов чифлик“ – Русе	Институт по земеделие и семезнание „Образцов чифлик“ – Русе
ИДЛР – София	Институт по декоративни и лечебни растения – София
ИККХ – Пловдив	Институт по консервиране и качество на храните – Пловдив
ИКХТ – София	Институт по криобиология и хранителни технологии – София
ИЛВ – Плевен	Институт по лозарство и винарство – Плевен
ИО – Пловдив	Институт по овощарство – Пловдив
ИПЖЗ – Троян	Институт по планинско животновъдство и земеделие – Троян
ИПК – Чирпан	Институт по полски култури – Чирпан
ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София	Институт по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Н. Пушкиров“ – София
ИРА – Пловдив	Институт по рибарство и аквакултури – Пловдив
ИРГР – Садово	Институт по растителни генетични ресурси – Садово
ИРР – Варна	Институт по рибни ресурси – Варна
ИРЕМК – Казанлък	Институт по розата и етеричномаслените култури – Казанлък
ИТТИ – Марково	Институт по тютюна и тютюневите изделия – Марково
ИФК – Плевен	Институт по фуражните култури – Плевен
ИЦ – Кнежа	Институт по царевицата – Кнежа
ИЦЖЗ – Смолян	Научен център по животновъдство и земеделие – Смолян
ИЦЗ – Средец	Научен център по земеделие – Средец

НЦБ – Враца	Научен център по бубарство – Враца
НЦЗ – Търговище	Научен център по земеделие – Търговище
НЗМ	Национален земеделски музей
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИИ	Министерство на икономиката и индустрията
МОН	Министерство на образованието и науката
НАОА	Национална агенция по обучение и акредитация
НАЦИД	Национален център за информация и документация
НП	Национална програма
ННП	Национална научна програма
РП	Рамкова програма
ССА	Селскостопанска академия
СЕС	Средства от Европейски съюз
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СЗ	Структурни звена
СУ	Софийски университет
СУК	Система за управление на качеството
УС	Управителен съвет
ФАО	Организация по прехрана и земеделие
ФНИ	Фонд „Научни изследвания“
ЦПО	Център за професионално обучение
ЦРСББ	Център по растителна системна биология и биотехнология
ЦСБ	Централна селскостопанска библиотека

I. РЕЗЮМЕ

Селскостопанска академия (ССА) е научна и образователна институция, утвърдена като лидер в ключови научни и технологични области на селското стопанство и хранителната промишленост в България. Академията е създадена и функционира по силата на специален закон – Закон за Селскостопанска академия, като осъществява своята дейност в рамките на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 – 2030 г.) и в съответствие с държавната аграрна политика и Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

Научната, научноприложната дейност и обучението на докторанти се осъществява в структурните звена (СЗ) на ССА – 25 научноизследователски института, 4 научни центъра и Националния земеделски музей, разположени равномерно в различни региони на страната. Научната дейност на учените обхваща четири научни области – селскостопански, природни, технически и социални науки, и 8 научни направления.

Основната стратегическа цел на Селскостопанска академия е създаване на знания и иновации, провеждане на научноприложни изследвания и анализи, които допринасят за повишаване на добавената стойност в аграрния сектор, намаляване на отпечатъка на продоволствената система върху климата и околната среда и поддържане и подобряване на екосистемните услуги.

През 2025 г. е приета Стратегията за научноизследователска, научноприложна, иновативна и внедрителска дейност в ССА за периода 2025 – 2030 г., която определя основните приоритети на Академията.

Дейността на ССА през 2025 г. е в съответствие и с приоритетите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България за периода 2017 – 2030 г. Тя обхваща научни изследвания в областта на здравето и качеството на живот, биотехнологиите и екохраните, опазването на околната среда, екологичния мониторинг, ефективното използване на суровини и биоресурси, пречистващите и безотпадните технологии, както и социално-икономическото развитие и управление..... Научноприложната дейност на Академията се вписва и в тематичните области „Индустрия за здравословен живот и биотехнологии“ и „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“ на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021 – 2027 г.

Ключов аспект от дейността на ССА е участието ѝ в пет проекта за изграждане и развитие на модерни научноизследователски инфраструктури, одобрени и финансирани в рамките на Националната пътна карта за научна инфраструктура в България. Те включват Инфраструктурата за устойчиво развитие в областта на морските изследвания и участието в европейската инфраструктура ЕВРО-АРГО (MASRI), Научноизследователската инфраструктура в областта на храните, храненето и здравето (FNH-RI BUL), Центъра по растителна системна биология и биотехнология, Центъра за компетентност „Устойчиво оползотворяване на биоресурси и отпадъци от лечебни и ароматични растения за иновативни биоактивни продукти“, както и Националната инфраструктура за изследване и иновации в земеделието и храните (RINA), свързана с Европейската изследователска инфраструктура AnaEE-ERIC.

През ноември 2025 г. ССА, съвместно с Министерството на образованието и науката, организира в София Осмото редовно заседание на Общото събрание на АнаЕЕ-ERIC. В рамките на събитието представители на държавите членки и партньорските научни организации се запознаха с експерименталните съоръжения и дългосрочните изследвания на ИПАЗР „Н. Пушкиров“, свързани с влиянието на торенето, биостимулаторите, биовъглена и други фактори върху почвите, атмосферните емисии и функциите на екосистемите.

През 2025 г. започна изпълнението на проекта за изграждане на Център за компетентност „Агрохранителни системи и биоикономика“ (AFSBio) - мултидисциплинарен научен комплекс с разпределена инфраструктура в областта на агроекологията, растениевъдството, растителното здраве и производството на храни. В рамките на управлението от ССА работен пакет „Агроекология и растениевъдство“ се предвижда изграждането на високотехнологичен център по растителна феномика, който ще използва съвременни системи за изображения и компютърни анализи за ускоряване и повишаване на прецизността на фенотипирането.

През годината продължи вторият етап от научната програма на Центъра за компетентност „БИОРЕСУРСИ“. Изградената и модернизирана инфраструктура в Агробιοинститута, включително автоматичен секвенатор за генотипиране и обновени лабораторни помещения в експерименталната база в Костинброд, създава основа за развитието на научната дейност до 2030 г.

Успешно приключи и проектът PlantaSYST, финансиран по програма „Хоризонт 2020“, в който Институтът по зеленчукови култури „Марица“ участва като партньор при провеждането на експериментални изследвания върху въздействието на биотични и абиотични фактори при зеленчуковите култури.

В Института по рибни ресурси – Варна беше надградена научноизследователската инфраструктура по проекта MASRI чрез закупуване на изчислителна техника, лабораторно оборудване и специализиран софтуер. Модернизирана беше Лабораторията за морски живи ресурси, а също така беше създаден модул за разработване на модели и сценарии за устойчиво управление на морските ресурси.

През 2025 г. ССА участва в Националната програма „Млади учени и постдокторанти - 2“, Националната програма „Стимулиране на публикационната активност в авторитетни международни научни списания и отворения достъп до научна информация“ и Националната научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“.

Във втория етап на програмата „Млади учени и постдокторанти - 2“ са включени 34 млади учени и 9 постдокторанти от 15 научни института на Академията. Техните изследвания са насочени към растителната защита, биополимерите, функционалните храни и напитки, селекцията на растения и дигиталните инструменти за оценка на земеделските земи. Научната и публикационната дейност по програмата включва 65 научни статии и представяне на резултатите на научни конференции.

В Националната научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“ участват 26 изследователи от 6 института на ССА.

Изпълняваните научни задачи са насочени към оценяване на потенциала на страната за осигуряване на ресурси, необходими за осъществяване на зеления преход в икономиката.

През отчетната 2025 г. в структурните звена на ССА са разработени и се изпълняват общо 270 научноизследователски проекта. От тях 108 проекта са финансирани от бюджетната субсидия на ССА, 84 – от Фонд „Научни изследвания“, 13 – по две програми, финансирани от Министерство на земеделието и храните, и 65 – от национални и международни организации, програми и ведомства, сред които Световната здравна организация, „Хоризонт Европа“, COST, ФАО, Международната агенция за атомна енергия, NEXT Black Sea Basin Programme и „Еразъм+“.

Международната проектна дейност на ССА през 2025 г. се характеризира с активно участие в европейски и международни програми. Разработени са и се изпълняват 20 проекта по програмите „Хоризонт Европа“ и „Хоризонт 2020“, като през годината са стартирали два нови проекта. Структурните звена участват и в 18 COST акции, от които две са започнали през 2025 г., а четири са в процес на оценяване.

През 2025 г. са изпълнявани 68 проекта, започнали в рамките на предходни конкурсни сесии на Фонд „Научни изследвания“, както и 16 новоодобрени проекта по конкурсите за 2025 г. Проектната дейност обхваща широк кръг научни направления, вкл. растениевъдство, животновъдство, хранителни технологии, почвознание, агроекология, генетика, биотехнологии, селекция, адаптация към климатичните промени, опазване на природните ресурси, дигитализация и устойчиво управление на земеделието. Значителна част от проектите се изпълняват в партньорство с университети, институти на Българската академия на науките и чуждестранни научни организации. Това сътрудничество съчетава разнообразни научни компетентности и създава условия за получаване на приложими резултати.

Основните научни резултати, получени през 2025 г., са представени в общо 714 научни статии. От тях 335 статии, или 47% от общия брой, са публикувани в списания с импакт фактор или импакт ранг. От тези публикации 36% са в списания с квантил Q1-Q2, а 64% – в списания с квантил Q3-Q4. Други 379 статии са публикувани в научни списания, реферирани и индексирани в базите данни Web of Science и/или Scopus. Допълнително са отчетени 297 публикации в издания от националния референтен списък на НАЦИД, чуждестранни издания и сборници с доклади от конференции, които не са индексирани в Web of Science или Scopus.

През 2025 г. са отчетени 3042 независими цитирания на публикации с участието на учени от ССА в списания, реферирани в Web of Science и Scopus. Цитирани са общо 1344 статии, като най-голям дял имат публикациите на учени от Агробιοинститут – София. Допълнително са отчетени 741 цитирания на публикации в списания от националния референтен списък на НАЦИД, чуждестранни издания и сборници от конференции, които не са индексирани в Web of Science или Scopus.

Селскостопанска академия издава пет научни списания: „Животновъдни науки“, „Икономика и управление на селското стопанство“, „Почвознание, агрохимия и екология“, „Растениевъдни науки“ и „Bulgarian Journal of Agricultural Science“. За обработването на постъпващите ръкописи се използва електронна платформа за подаване, редактиране, рецензиране и публикуване, а изданията се предоставят със

свободен достъп като в печатен, така и в електронен формат. През годината в 27 броя на списанията са публикувани общо 299 статии с обем 2842 страници, от които 212 статии са на английски, а 87 – на български език. Продължи и работата по модула My Organization на Web of Science, който подпомага по-прецизното институционално идентифициране и анализиране на научната продукция и цитиранията на структурните звена и отделните изследователи.

Сред основните дейности на Селскостопанска академия са съхраняването и поддържането на генетичните ресурси и създаване на нови сортове, породи, линии и хибриди. В структурните звена на ССА се поддържа растителен и животински генофонд, наброяващ 113 600 образци от различни растителни видове, 18 867 животни от различни породи, 8 вида аквакултури и 430 щамове микроорганизми.

Генбанкът към Института по растителни генетични ресурси – Садово поддържа базова колекция от 45 326 образци, като през 2025 г. тя е увеличена с още 656 образци. Националният център по бубарство – Враца поддържа най-големия в Европейския съюз генофонд от копирени пеперуди, включващ над 70 обособени местни и интродуцирани породи и повече от 50 хибрида. Актуална информация за българските колекции се поддържа и в европейските и международните информационни системи EURISCO, FAO WIEWS и GENESYS.

Създаването и усъвършенстването на сортовете е сред най-важните приоритети на ССА. Към края на 2025 г. Академията поддържа 294 сертификата за закрила на сортове растения и породи животни. През годината са издадени 9 сертификата за нови сортове растения, от които 8 за зърнено-житни и 1 за зеленчуков сорт. Издадени са 5 патента за изобретения в областта на оптималното торене, функционалните напитки и хранителните продукти, както и 5 свидетелства за регистрация на полезни модели. Подадени са 22 заявки за издаване на сертификати за нови сортове растения и една заявка за патент за изобретение.

В края на отчетния период 325 сорта на ССА са предложени за вписване в Официалната сортова листа на страната. През годината са сключени над 26 лицензионни договора с фирми от страната и чужбина.

През 2025 г. по предложение на Постоянната комисия за иновации и технологии Управителният съвет на ССА утвърди седем иновации и технологии. Сред тях са технологии за производство на пипер и домати, пробиотично растително мляко, пиво тип ейл, обогатено с киноа и ядливи цветя, устройство за зареждане на клетки за пчелни майки, иновативни продукти от круши и смокини, като и нискоглутенови бисквити.

Общият брой на учените в ССА към края на 2025 г. е 494. По академични длъжности те се разпределят на 57 професори, 171 доценти, 150 главни асистенти и 116 асистенти. Общо 384 учени притежават образователната и научна степен „доктор“, а 13 – научната степен „доктор на науките“. Съотношението между хабилитирани и нехабилитирани учени е 0,86. През годината са хабилитирани общо 19 учени, от които 7 са заели академичната длъжност „професор“, а 12 – „доцент“. Академичната длъжност „главен асистент“ са заели 21 учени, а на длъжност „асистент“ са назначени 27 лица.

В периода септември – декември 2025 г. е проведена периодичната атестация на учените в ССА. От общо 495 учени, назначени на трудов договор през разглеждания

период, са атестирани 355. Над 58% от атестираните са получили оценка „добра“ или по-висока, а делът на незадоволителните оценки е намалял от 4,14% при предходната атестация през 2020 г. до 1,41% през 2025 г.

През 2025 г. в институтите на Селскостопанска академия се обучават 68 докторанти, от които 22 в редовна форма, 31 в задочна форма и 15 на самостоятелна подготовка. През годината са зачислени докторанти по държавна поръчка, проектни докторанти и асистенти на самостоятелна подготовка.

През 2025 г. започна същинското изграждане на Докторантското училище на ССА в рамките на проекта „Подкрепа за развитие на проектна докторантура в Селскостопанска академия“. В него са зачислени 14 докторанти в редовна форма на обучение по седем докторски програми, реализирани в пет института на Академията. Основната цел на Докторантското училище е да надгради институционалния капацитет, да повиши на качеството на докторското обучение и да насърчи обмена на знания и иновации между науката и бизнеса.

През отчетната година е разработена, внедрена и сертифицирана Система за управление на качеството в съответствие със стандарта БДС EN ISO 9001:2015 с обхват „Подготовка и извършване на обучения на докторанти по акредитирани докторски програми на ССА“. След успешно проведения сертификационен одит Академията получи сертификат за съответствие, обхващащ Централна администрация и всички структурни звена.

През 2025 г. са подписани над 30 меморандума, споразумения и еквивалентни рамкови договори за сътрудничество с научни организации и университети от Европа, Азия и Африка. Наред с новите договорености ССА продължава да поддържа над 50 международни партньорства, създадени през предходни години.

Сред най-значимите международни прояви през 2025 г. са организираната от Института по планинско животновъдство и земеделие – Троян конференция „ЕкоМаунтин 2025“, Международната среща на работната група по домати EUCARPIA, проведена от Института по зеленчукови култури „Марица“, както и участието на учени от ССА в българската делегация на ЕКСПО 2025 в Осака. В рамките на изложението са представени постижения в растителната селекция, полевото фенотипиране, машинното обучение, производството на специализирани храни и оползотворяването на биомаса от естериномаслени култури.

Участието на Селскостопанска академия в програма „Еразъм+“ е предпоставка за нейната интернационализация и международна разпознаваемост. През 2025 г. ССА е координатор на два проекта по програмата, в рамките на които 167 учени са осъществили мобилности за обучение или преподаване, а един докторант е реализирал тримесечна мобилност за практика. Мобилностите са проведени в университети и организации от Европа, Азия, Африка и Латинска Америка.

През отчетната година учените от ССА са провели 617 мероприятия, насочени към земеделския бизнес. Те включват 38 открити дни, 51 научно-практически конференции, семинари, симпозиуми, кръгли маси и юбилейни чествания, както и 61 краткосрочни курса. Изнесени са 332 лекции и доклади, изготвени са 407 становища за фермери, кооперации и ведомства, разработени и представени са 70 проекта и технологии,

поддържани са 10 постоянни и временни магазина и са осъществени 50 участия в изложби и панаири в страната и чужбина.

През 2025 г. са проведени 9 демонстрационни дни по подмярка 1.2 „Демонстрационни дейности и действия по осведомяване“ и по проектите AGRODIGIRISE и AgroHub.bg. В рамките на тези прояви учените са представили добри земеделски практики, решения за намаляване на емисиите от амоняк и парникови газове в животновъдството, автоматизирани системи за напояване, както и сортове и култури, подходящи за отглеждане при климатичен риск.

Структурните звена на ССА поддържат 96 демонстрационни полета в различни райони на страната, в които земеделските производители могат да проследяват развитието на културите, прилаганите агротехнически мероприятия и производството на сертифицирани, базови и предбазови семена. През годината са сключени 155 договора с фермери, кооперации и сдружения за предоставяне на консултантска помощ. Учените са реализирали 99 участия в радиопредавания и 73 участия в телевизионни предавания, чрез които са популяризирани научни резултати, технологии и препоръки за земеделската практика.

През 2025 г. Центърът за професионално обучение (ЦПО) към ССА е провел обучения по професии и специалности в областта на овцевъдството, агроекологията и земеделието. Центърът предлага осем акредитирани програми в направленията агроекология, екология и опазване на околната среда, растениевъдство, животновъдство, земеделие, пчеларство, овцевъдство и растителна защита.

Експертите от Националния земеделски музей към ССА са провели две образователни програми и три образователни работилници. Програмите „Кой ни храни и облича“ и „Хляб насъщний“ са реализирани с ученици от първи до пети клас в училища в София и Радомир, а работилниците „Работа с вълна“ са проведени в Брезник и София. През годината е организирана и изложбата „Български породи“, а в експозициите на музея са изнесени над 160 тематични беседи.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

Селскостопанска академия (ССА) е научна и образователна институция, утвърдена като лидер в ключови научни и технологични области на селското стопанство и хранителната промишленост в България. Академията е създадена и функционира по силата на специален закон – Закон за Селскостопанска академия, като осъществява своята дейност в рамките на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 – 2030 г.) и в съответствие с държавната аграрна политика и Общата селскостопанска политика на Европейския съюз. Научната, научноприложната дейност и обучението на докторанти се осъществяват в структурните звена на ССА - 25 научноизследователски института, 4 научни центъра и Национален земеделски музей, разположени равномерно в различни региони на страната. Научната дейност на учените обхваща четири научни области (селскостопански, природни, технически и социални науки) и 8 научни направления (икономика, биологически науки, машинно инженерство, хранителни технологии, растениевъдство, растителна защита и животновъдство).

Годишният отчет за дейността на ССА през 2025 г. е разработен в съответствие с чл.18, т.2 от Устройствения правилник на Селскостопанска академия и е приет с решение на Управителния съвет с Протокол № РД-13' от 10.08.2026г.

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ОСЪЩЕСТВЯВАНИ В ССА ПРЕЗ 2025 Г.

3. 1. Приоритетни направления на научните изследвания в ССА

Основната стратегическа цел на Селскостопанска академия е създаване на знания и иновации, провеждане на научноприложни изследвания и анализи, които допринасят за повишаване на добавената стойност в аграрния сектор, намаляване на отпечатъка на продоволствената система върху климата и околната среда и поддържане и подобряване на екосистемните услуги.

През 2025 г. бе приета Стратегия за научноизследователска, научноприложна, иновативна и внедрителска дейност в ССА (2025-2030 г.). Основните приоритети на ССА, заложили в нея, са:

- ✓ подобряване на земеделските култури и разнообразяването им в условия на климатични и екологични предизвикателства;
- ✓ устойчиво и ефективно управление на ресурсите (почви, води, биомаса) в условия на климатични и екологични предизвикателства;
- ✓ изследвания, насочени към устойчиво производство в животновъдството, рибарството и аквакултурите;
- ✓ създаване на технологии за производство на здравословни, безопасни и качествени храни, напитки и биопродукти;
- ✓ конкурентоспособност и устойчивост на агрохранителния сектор, справедливи доходи и жизненост на селските райони;
- ✓ развитие на кръгова биоикономика, основана на природосъобразни технологични и социални решения.

Основните дейности на ССА през 2025 г. са в съответствие с приетата стратегия и заложените приоритети в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България (2017 – 2030 г.) и обхващат следните научни области за развитието на иновациите, икономиката и обществото:

- ✓ Здраве и качество на живот. Превенция, терапия, зелени, сини и екотехнологии, биотехнологии, екохрани;
- ✓ Опазване на околната среда. Екологичен мониторинг. Оползотворяване на суровини и биоресурси. Пречистващи и безотпадни технологии;
- ✓ Социално-икономическо развитие и управление.

Научноприложните изследвания на ССА включват две тематични области от Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021 – 2027 г., както следва:

✓ Индустрия за здравословен живот и биотехнологии – в тази тематична област се включват научни изследвания, насочени към разработване на методи за чисто производство, съхранение, преработка и доставка до крайния потребител на специфични български съставки, средства и продукти. Обхванати са изследвания, свързани с производството на специализирани храни и напитки, развитие на персонализираната медицина, диагностиката и индивидуалната терапия, създаване на лечебни и лекарствени форми и средства, както и; биотехнологии с пряко приложение за здравословен начин на живот. Тематичната област включва също и внедряване на иновативни методи в селското стопанство и рибовъдството без използване на химически препарати за борба с вредители и торене, както и изследвания в областта на зелената икономика и индустриалните биотехнологии;

✓ Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика – в рамките на тази тематична област ССА се фокусира върху изследвания, насочени към разработване на безотпадни технологии и методи за повторно използване на отпадъчни продукти и материали чрез включването им в други производства и услуги. Поставя се акцент и в създаването и внедряването на нови технологии в креативните и рекреативните индустрии, включително за развитие на културните и творческите индустрии чрез дигитализация и съхраняване на културното наследство.

Ключов аспект от дейността на ССА е участието ѝ в пет проекта за изграждане и развитие на модерни научноизследователски инфраструктури, одобрени и финансирани от Националната пътна карта за научна инфраструктура в България 2017 - 2023. Сред тях са Инфраструктурата за устойчиво развитие в областта на морските изследвания и участие в европейската инфраструктура ЕВРО-АРГО (МАСРИ), Научноизследователската инфраструктура в областта на храни, хранене и здраве с участието на България в паневропейската инфраструктура FNN-RI (FNN-RI BUL), Центъра по растителна системна биология и биотехнология (ЦРСББ), Центъра по компетентност „Устойчиво оползотворяване на биоресурси и отпадъци от лечебни и ароматични растения за иновативни биоактивни продукти“, както и Националната инфраструктура за изследване и иновации в земеделието и храните – (RINA - Research, Innovation, Agriculture), в която ССА е водеща организация. Инфраструктурата RINA е част от Европейската изследователска инфраструктура за анализ и експериментиране върху екосистемите (AnaEE - Analysis and Experimentation on Ecosystems). Участието на

екипи от учени от СЗ на ССА в АнаЕЕ осигурява достъп на българските изследователи до модерна научна инфраструктура за провеждане на изследвания в областта на агроекологията и агроекосистемните услуги.

На 26 – 27 ноември 2025 г. в София се проведе 8-мото редовно заседание на Общото събрание на Европейската изследователска инфраструктура АнаЕЕ-ERIC – европейска разпределена инфраструктура, създадена с цел да подпомага научните изследвания, свързани с изменението на климата, земеползването и опазването на околната среда. Събитието се организира от екипа на ССА и експерти на МОН. Във форума участваха 30 изследователи и експерти (онлайн и на живо) на държавите членки и партньорските научни организации, ангажирани с изследванията върху екосистемите и въздействието на климатичните промени в Европа. В рамките на програмата участниците посетиха ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София, където им бяха представени националните експериментални съоръжения, дългосрочните експерименти, свързани с влиянието на торенето, биостимулаторите, биовъглена и други фактори върху почвите, атмосферните емисии и екосистемните функции. Гостите се запознаха и с текущите проекти, изпълнявани със съдействието на АнаЕЕ-ERIC.

През 2025 г. ССА започна изпълнението на проект за изграждане на Център за компетентност „Агрохранителни системи и биоикономика“ (AFSBio) (www.afsbio.bg) по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Устойчиво развитие на Центрове за върхови постижения и Центрове за компетентност“. Центърът представлява модерен мултидисциплинарен научен комплекс с разпределена изследователска инфраструктура в областта на агроекологията и селекцията на растенията, растителното здраве и производството на храни. Чрез научната си експертиза и компетентност той подпомага прехода към устойчива система за ефективно производство на биоресурси, качествени и здравословни храни и развитие на кръгова биоикономика. Центърът изгражда ефективна връзка между науката и бизнеса за внедряване на иновативни продукти с висока социална значимост. В рамките на работен пакет „Агроекология и растениевъдство“, координиран от ССА, предстои изграждането на нов високотехнологичен център по растителна феномика - иновативно направление в биологията за повишаване на ефективността и ускоряване на фенотипирането чрез високотехнологични системи за изобразения и компютърни пресмятания.

През 2025 г. продължи изпълнението на вторият етап от научната програма на „Център за компетентност „Устойчиво оползотворяване на биоресурси и отпадъци от лечебни и ароматични растения за иновативни биоактивни продукти““ (ЦК „БИОРЕСУРСИ“), с участието на АБИ – ССА, Института по органична химия с Център по фитохимия – БАН, Института по физиология на растенията – БАН, Химическия факултет и Биологическия факултет на Софийския университет. През първия етап бяха предприети действия за изграждане и модернизиране на научната инфраструктура в АБИ, включително с доставка и инсталиране на 8-капилярен автоматичен секвенатор за генотипиране на растителни популации и генетични ресурси. Осъществен бе и ремонт и модернизация на лабораторни помещения в опитната база на АБИ в гр. Костинброд, предназначени за извършване на екстракции, обработки и анализи на растения от експериментални популации и колекции от етеричномаслени култури. Постигнатите през 2025 г. резултати създадоха необходимата основа за следващото успешното

изпълнение на научната програма и развитие на дейността на Центъра за компетентност „БИОРЕСУРСИ“ до 2030 г.

Успешно приключи изпълнението на проекта „Изграждане на Център по растителна системна биология и биотехнология за прилагане на фундаменталните научни изследвания в устойчиви биобазирани технологии в България“ (PlantaSYST), финансиран по програма Horizon 2020 – Teaming Phase 2. Проектът се реализира в партньорство между водещи научни организации от България и Германия, сред които Институтът по молекулярна биология и биотехнологии, Институтът по микробиология „Стефан Ангелов“, Университетът в Потсдам и Институтът по молекулярна растителна физиология „Макс Планк“. Проектът PlantaSYST беше определен като един от най-успешните проекти, финансирани от Европейската комисия. Партньор от страна на ССА беше Институтът по зеленчукови култури „Марица“, където се извеждаха част от експерименталните опити и се анализираха основни биотични и абиотични фактори при зеленчуковите култури. Успехът на проекта се дължи до голяма степен на ефективното сътрудничество между партньорите и постигнатите значими резултати в областта на растителната биология и биотехнологиите, които поставиха основите за стартиране на нов етап на изпълнение на научната дейност след 2025 г. в изградената модерна научна инфраструктура в град Пловдив.

Съществен принос за развитието на научната инфраструктура в областта на морските изследвания има и проектът MASRI – „Инфраструктура за устойчиво развитие в областта на морските изследвания“, обвързан с участието на България в европейската инфраструктура Euro-Argo. Основната му цел е изграждането и използването на модерна научна инфраструктура за провеждане на висококачествени морски изследвания, подпомагащи устойчивото управление на морските ресурси и развитието на т.нар. син растеж. През 2025 г. в Института по рибни ресурси – Варна беше осъществено значително надграждане на научноизследователската инфраструктура чрез закупуване на нова изчислителна техника, лабораторно оборудване, специализиран софтуер и консумативи. В резултат беше модернизирана Лабораторията за морски живи ресурси и създаден специализиран модул за разработване на модели и сценарии за устойчиво управление на морските ресурси. Новата инфраструктура позволи интегрирането на биологични, хидрологични и хидрохимични данни при моделирането и прогнозирането на състоянието на морските екосистеми. Разработени бяха актуализирана мониторингова програма за черупчестите организми по българското Черноморие и междинен научен отчет с препоръки за усъвършенстване на наблюденията.

В рамките на проекта AZA4ICE бяха разработени сценарии за интегрирана мултитрофична аквакултура, показващи висок потенциал за устойчиво производство, особено при отглеждането на черна мида в комбинация с водорасли и на лаврак, както и при използването на рециркулационни системи за отглеждане на калкан. Проведени бяха и специализирани трални проучвания на запасите от рапан, въз основа на които бяха изготвени индекси за биомаса и изобилие, подпомагащи устойчивото управление на този ценен морски ресурс.

Резултатите от изпълнението на тези проекти през 2025 г. допринесоха съществено за развитието на научната инфраструктура, за повишаването на изследователския

капацитет и за създаването на предпоставки за разработване на иновативни решения в областта на селекцията и феномните изследвания на растенията, биоресурсите, растителните биотехнологии и устойчивото управление на морските ресурси. Получените научни резултати по изпълняваните проекти и научни програми своевременно се превръщат в знания, иновации, технологии, продукти и суровини в подкрепа на земеделската наука, бизнеса и обществото.

3.2. Научноизследователски проекти и източници на финансиране

През 2025 г. в СЗ на ССА са разработени и се изпълняват общо 270 научноизследователски проекта. От тях 108 са финансирани от бюджетната субсидия на ССА, 84 – от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ), 13 – по две програми, финансирани от МЗХ (Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 и Програма за местни традиционни и регионални традиционни продукти за периода 2021 – 2031 г.), а 65 – от национални и международни организации и програми (Световната здравна организация, „Хоризонт Европа“, COST, ФАО, IAEA, NEXT Black Sea Basin Programme, „Еразъм+“ и др.).

ССА координира проекти и в рамките на двустранното сътрудничество със сродни международни организации на принципа на споделеното самофинансиране и изпълнява договорни задачи, финансирани от МЗХ, МОСВ, МИИ, МЗ и др. ведомства.

ССА участва в изпълнението на Националната програма (НП) „Млади учени и постдокторанти - 2“, НП „Стимулиране на публикационната активност в авторитетни международни научни списания и отворения достъп до научна информация“ и Националната научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“, финансирани от МОН.

В изпълнението на втория етап на Националната програма „Млади учени и постдокторанти - 2“ за периода 2024 – 2025 г., участваха 34 млади учени и 9 постдокторанти от 15 научни института на Селскостопанска академия. Проектите допринесоха за разработване на иновативни решения в ключови области, сред които нови методи за растителна защита, използване на биополимери за съхранение на продукцията, създаване на функционални храни и напитки, селекция на растения и дигитализация чрез софтуер за оценка на земеделските земи. Резултатите от научната и публикационна дейност по програмата се изразяват в 65 научни статии, участие в 24 научни конференции с 12 научни доклада и 21 научни постера.

Учени на ССА се включиха в изпълнението на научни задачи по три работни пакета в Националната научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“. Общо 26 изследователи от 6 института участват в научните дейности, насочени към оценка на потенциала на страната за енергийни ресурси, необходими за осъществяване на зелен преход в икономиката.

През годината проектната дейност на структурните звена на Селскостопанска академия, финансирана от Фонд „Научни изследвания“, се характеризира с висока научна активност, тематично разнообразие и устойчиво участие в националните конкурсни процедури. През отчетния период се изпълняват както проекти, стартирали през предходни конкурсни сесии – 68 проекта, така и новоодобрени проекти по

конкурсите на ФНИ за 2025 г. – 16 проекта, което осигурява приемственост и устойчивост в научноизследователската дейност на Академията. Изпълняваните проекти са в различни научни направления и специализации – растениевъдство, животновъдство, хранителни технологии, почвознание, агроекология, генетика, биотехнологии, селекция, климатични промени, опазване на природните ресурси, дигитализация и устойчиво управление на земеделието. Значителна част от проектите са насочени към разработването на иновативни решения за устойчиво земеделие, адаптация към климатичните промени, подобряване качеството и безопасността на храните, опазване на биоразнообразието и ефективното използване на генетичните ресурси. Изпълняват се проекти в партньорство между различни научни организации, което съчетава експертиза в областта на геномните изследвания, молекулярната биология, селекцията, агроекологията, хранителните технологии, почвознанието, икономиката и дигиталните технологии. Това повишава научната стойност на изследванията и създава предпоставки за разработването на приложими научни резултати с потенциал за внедряване в практиката. Особено активни през отчетния период са Агробιοинститутът, Институтът по зеленчукови култури „Марица“, Институтът по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Н. Пушкиров“, Институтът по растителни генетични ресурси „К. Малаков“ – Садово, Институтът по овощарство – Пловдив, Институтът по криобиология и хранителни технологии – София, Земеделски институт - Стара Загора, Земеделският институт – Шумен и Институтът по аграрна икономика – София. Тези звена реализират проекти както като водещи организации, така и като партньори в национални научни консорциуми с участието на университети, институти на Българската академия на науките и чуждестранни научни организации.

В рамките на изпълняваните проекти и програми водещи са научните изследвания в следните направления и тематични области:

- ✓ Запазване и увеличаване на биоразнообразието от растителни генетични ресурси – провеждат се експедиции за издирване, характеризиране и съхранение на диви видове и стари местни сортове като ценен генетичен ресурс и застрашено национално богатство. Създават се и се поддържат колекции от генетични ресурси от основни земеделски култури, медицински и други растителни видове в България;

- ✓ Генетични и селекционни изследвания за създаване на нови сортове и хибриди с повишена продуктивност и качество, адаптирани към пазара и климатичните промени – създават се сортове с добра адаптивност и пластичност към промените в агроклиматичните условия, с добра продуктивност и качество, устойчиви на болести и неприятели, позволяващи развитие на устойчиво и конкурентноспособно земеделие. Изграждат се демонстрационни полета за представяне на сортове, подходящи за отглеждане в условия на биотичен и абиотичен стрес и се изготвят препоръки за районирането им в страната;

- ✓ Устойчиво и ефективно управление на ресурсите (почви, води, биомаса) в условията на климатични промени, смекчаване на тяхното въздействие и практики за адаптация – изследва се влиянието на начините на земеползването върху качеството на подземните води в силно натоварени агроecosистеми, както и формите на замърсяване на водите и почвите, причинени от промишлеността и енергетиката; проучва се влиянието на редуцираното напояване върху добива и качеството на културите; създават

се концепции и технологични решения за запазване, възстановяване и устойчиво управление на почвените ресурси и биоразнообразието, както и за оценка, мониторинг и смекчаване на въздействието на климатичните промени;

✓ Системи на земеделие за конвенционално и биологично производство. Нови решения в интегрираните системи за борба с неприятелите в земеделските агроценози – разработват се технологии и иновации за конвенционално и биологично земеделие, вкл. иновативни практики за растителна защита;

✓ Интегриране на биологични, инженерни и цифрови технологии за създаване на по-устойчиви, продуктивни и екологично съобразени производствени системи. Геномната селекция, прецизното животновъдство, изкуственият интелект, микробиомните технологии и иновативните хранителни стратегии са в основата на научните изследвания и предпоставка за модерно и устойчиво животновъдство и трансформиране на традиционните методи на производство. Разработват се проекти и се извършват изследвания, насочени към използването на геномни технологии за ускоряване на селекционния процес, прецизни технологии за намаляване производствените разходи и подобряване управлението на стадата, изследване микробиома на търбуха, разработване на пробиотици терапии като алтернатива на антимикробна резистентност (АМР), оценка на фуражите и хранителни стратегии за намаляване на емисиите, стратегии за управление на националните генетични ресурси в животновъдството;

✓ Устойчиво развитие на рибарството и аквакултурите – извършва се мониторинг на състоянието на рибните и нерибните ресурси в речните басейни и българската акватория от Черно море, както и внедряване на технологични иновации за подпомагане прилагането на политиките и програмите на ЕС. Провеждат се комплексни мониторингови изследвания на водоеми в страната с оглед на пригодността им за рибностопанско използване и опазване на околната среда. Разработват се системи и методи за репродукция и отглеждане на традиционни и нови видове хидробионти, за оценка на техния здравен статус и благоденствие, както и системи за оценка на качеството на месото им;

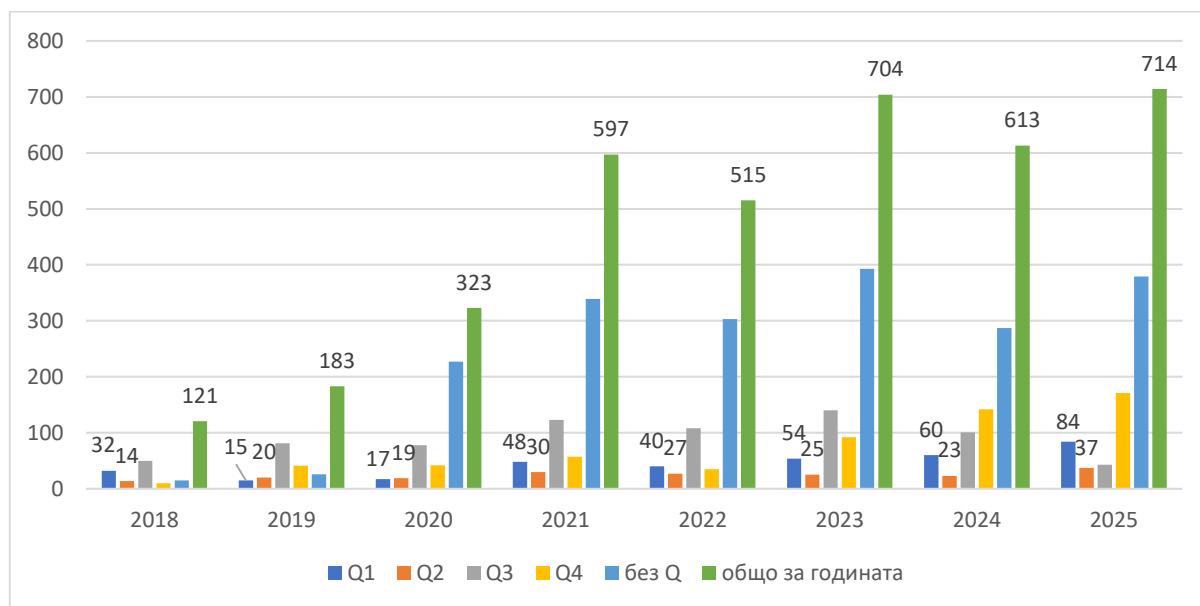
✓ Разработване на безопасни, качествени и здравословни храни, напитки и други хранителни ресурси – научноизследователските проекти са насочени към разработване на нови суровини и продукти от агрохранителната система, актуализиране на съществуващи рецептури, карти, технологии и инструкции за производство, обработка и преработка на растителна и животинска продукция вкл. биомаса. Изследванията се провеждат в съответствие с новите знания за климатичните промени, нарастващия натиск върху екосистемите и техния отговор. В направление „Здраве и качество на живот“ се разработват нови методи за анализ на тютюн, тютюневи изделия и продукти, съдържащи никотин;

✓ Подобряване условията на живот в селските райони – осъществява се мониторинг и оценка на изпълнението на различни програми и схеми на МЗХ, обхващащи селските райони.

3.3. Научна продукция. Публикационна дейност

Основните научни резултати, получени през 2025 г., са публикувани в общо 714 научни статии. От тях 335 статии (47%) са в списания с импакт фактор и импакт ранг, като 36% от тях са в списания с квантил Q1-Q2, а 64 % - в списания с квантил Q3-Q4). Останалите 379 статии са публикувани в други научни списания. Всички публикации са в издания, реферирани и индексирани в различни платформи на двете световните бази данни за научна информация: Web of Science и/или Scopus. (Фиг.1)

В сравнение с 2024 г. общият брой на всички публикации се е увеличил с 14,1%. Броят на публикациите в списания с квантил Q1-Q4 през 2025 г. е нараснал с 2,7%, като значително увеличение – с 45,78%, се наблюдава на публикациите в списания с квантил Q1 и Q2.

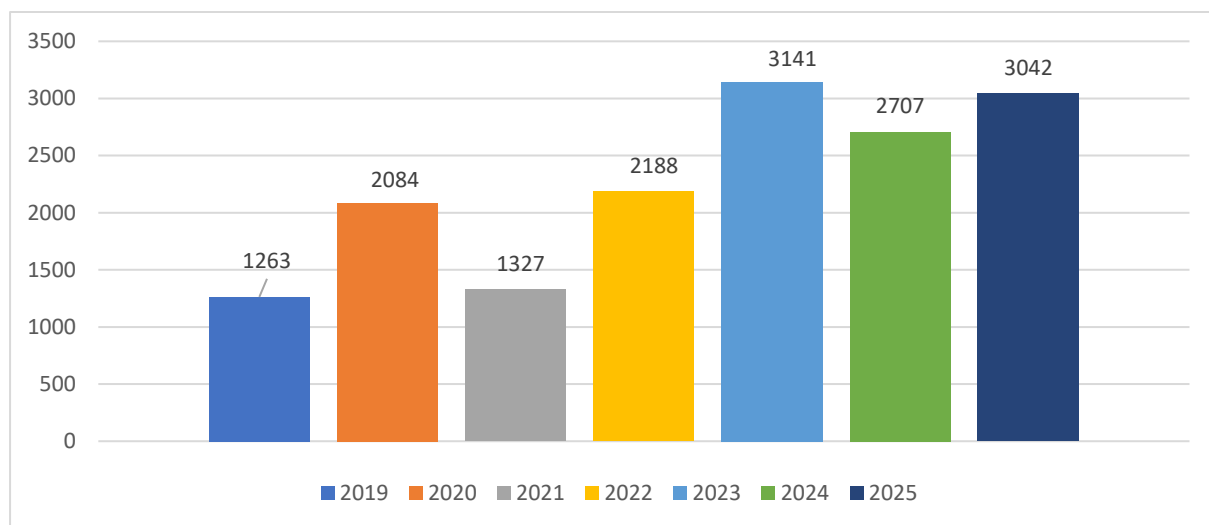

Фиг. 1. Брой публикации на ССА в списания, реферирани и индексирани в WoS и/или Scopus, по години (Източник: ССА)

Най-голям е броят на публикациите в научно направление „Растениевъдство“ (6.1) – 368). В научни направления „Животновъдство“ (6.3) и „Хранителни технологии“ (5.12) са съответно 119 и 108, „Биологически науки“ (4.3) – 48, „Растителна защита“ (6.2) – 31, „Икономика“ (3.8) – 33 и „Машинно инженерство“ (5.1) – 7.

През 2025 г. публикациите на учени от ССА в списания от националния референтен списък на НАЦИД, чуждестранни издания и сборници с доклади от конференции (в т.ч. национални), *неиндексирани* във Web of Science (All databases) или Scopus, са 297. Посочените публикации са от провеждани изследвания и технологични разработки с приложна насоченост и в интерес на обучаващи се студенти и докторанти, както и за бизнеса. Индикатор за интереса към резултатите от научноизследователската дейност на ССА и значението им за световната научна общност е броят на независимите цитирания. За 2025 г. броят им е 3042, което е индикатор за повишеното качество на научната продукция на ССА и признание от световната научна общност (фиг. 2). В сравнение с

2024 г. по показател „брой на независимите цитирания в Web of Science и Scopus“ се регистрира 12,38 % увеличение.

Фиг. 2. Брой на цитираните статии в реферирани и индексирани списания по години.
(Източник: ССА)

През 2025 година в списанията, реферирани в базите данни на Web of Science и Scopus са били цитирани общо 1344 статии, в чийто авторски състав участват учени от структурата на ССА. Делът на цитиранията на статии от учени на АБИ – София е почти една трета (913) от всички 3042 цитирания. Цитираните статии, разработени от АБИ, са 261, като част от тях са създадени с участието на други институти от структурата на ССА (ИПК – Чирпан, ИЗК „Марица“ – Пловдив, ИЗ – Карнобат, ИПЖЗ – Троян, ИЖН – Костинброд, ИРЕМК – Казанлък). По брой цитирания следват институтите:

- ✓ ИПАЗР „Никола Пушкиров“ – София с 362 цитирания на 136 статии, разработени от екипа учени на института, без партньорство;
- ✓ ИЗК „Марица“ – Пловдив с 251 цитирания на 90 статии;
- ✓ ИККХ – Пловдив със 195 цитирания на 84 статии;
- ✓ ИЖН – Костинброд със 189 цитирания на 89 статии;
- ✓ ИО – Пловдив със 148 цитирания на 99 статии.

Нито една цитирана статия през 2025 година нямат звената ИДЛР – София, НЦБ – Враца и НЦЗ – Търговище.

През 2025 година се отчитат 741 броя цитирания на статии на учени от ССА в списания от националния референтен списък на НАЦИД, чуждестранни издания и сборници с доклади от конференции (в т. ч. национални), *неиндексирани* във Web of Science или Scopus. Само малка част от тези цитиранията са публикувани в български издания – 12,01 % (89 броя), като над 70% от тях (65 броя) са публикувани в изданията на ССА и ИПЖЗ – Троян.

През отчетния период учени от институтите на ССА продължават да участват като членове на редакционни колегии, извършват рецензии на публикации за национални и международни списания, участват в работни групи и комисии към НАОА и МОН при оценка на научната дейност и одобрение на докторантски програми.

През 2025 г. се организираха и проведеха юбилейни научни конференции, посветени на годишнини от създаването на структурните звена и развитието на научноизследователска дейност в институтите, както и международни научни симпозиуми:

✓ През месец юни 2025 г. Институтът по земеделие – Карнобат проведе Юбилейната конференция „Пътят на науката: 100 години Институт по земеделие – Карнобат“, посветена на 100 годишнината от създаването на института и приноса му към българската наука, земеделие и развитие на селскостопанските практики. Участваха учени от научните организации и университети от страната, и представители от Казахския национален аграрен изследователски университет, гр. Алмати – Казахстан, Университета „Гоце Делчев“ – Щип, Северна Македония, Института към Университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Скопие, Университета „Намик Кемал“ – гр. Текирдаг, Турция. Присъстваха и дългогодишни партньори в научноизследователската дейност от Тракийския земеделски институт и Тракийския университет, гр. Одрин, представители на земеделски фирми от Република Турция, с които институтът има дългогодишни работни отношения по сортоизпитване и семепроизводство на сортове ечемик.

✓ През юни 2025 г. ИПАЗР „Н. Пушкиров“ организира и проведе в гр. София 2-ри Симпозиум на Комисия 3.5 по „Контрол на почвената деградация, ремедиация и рекултивация“ на Световния съюз по почвени науки IUSS. С доклади участваха 28 учени от Камерун, Гана, Република Южна Африка, Германия, Франция, Италия, Испания, Полша, Румъния, Унгария, Сърбия, Финландия, Хърватия, Северна Македония, Словения, Чехия и България. Институтът бе домакин и на работната среща в ИПАЗР на 12 юни на АнаЕЕ-ERIC- Европейския консорциум за изследователска инфраструктура.

✓ През септември 2025 г. се навършиха 100 години от създаването на Института по памука в Чирпан, който днес носи наименованието Институт по полски култури – Чирпан. За юбилейното честване се проведе празнично тържество и научна конференция „Възможности и достижения на аграрната наука в динамиката на времето“. Участие взеха над 70 учени от 4 държави, представяйки най-новите си изследвания и научни постижения. Сред чуждестранните гости бяха представители на Центъра за селскостопански изследвания – Унгария, Валонския център за агрономически изследвания – Белгия, Института за климатично ориентирано земеделие – Украйна.

✓ През октомври 2025 г. под мотото „25 години ЗАЕДНО“ Земеделският институт – Шумен проведе научна конференция с международно участие „Иновации в аграрната наука за ефективно земеделие“. Събитието беше посветено на 25 години от обединението на Научноизследователския и проектоконструкторски институт по свиневъдство, Научноизследователския институт по биволовъдство с център по биотехнологии и Научноизследователския институт по захарно цвекло „Проф. Ив. Иванов“ в ЗИ – Шумен. Организацията на събитието беше направена в партньорство с Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и със сътрудничеството на институтите и научните центрове на Селскостопанска академия от цялата страна. В юбилейната научна конференция взеха участие 127 регистрирани автори от цялата страна и от чужбина с доклади и постерни презентации в областта на животновъдните и растениевъдните

науки. Учени от Великобритания, Босна и Херцеговина, Румъния, Молдова, Гърция, Сърбия, Полша и САЩ представиха своите идеи, творчески търсения и участваха активно в дискусиите.

✓ През октомври 2025 г. се отбеляза 120-тата годишнина (1905 – 2025 г.) от създаването на Института по земеделие и селскостопанство „Образцов чифлик“ – Русе. Той е най-старото опитно земеделско средище в България, чийто предшественик е първото земеделско училище в страната, създадено още през 1879 г. Проведе се юбилейна научна конференция с международно участие под наслов: „Устойчивото земеделие – приоритет на съвременната аграрна наука“. Участваха учени от институтите на БАН, ССА, висши училища в България и изследователи от Турция, Румъния и Сърбия.

✓ През ноември 2025 г. Институтът по животновъдни науки – Костинброд отбеляза 75 години от създаването си с юбилейна научна конференция „Животновъдната наука – предизвикателства и иновации“. Научната конференция е традиционно събитие на института, като през 2025 г. тя се проведе с участието на над 150 учени от страната и чужбина. Събитието бе посрещнато с голям интерес и в него взеха участие учени от Република Южна Африка, Португалия, Сърбия, Северна Македония, Молдова, Украйна, Виетнам, Русия.

Учени от институти на ССА са участвали и в международни научни събития, на които са представени резултати от научни разработки през 2025 г. – доклади, постери, презентации и публикации:

✓ Учени от ИТТИ – Марково посетиха Института по тютюна във Виетнам през март 2025 г., където участваха в научния симпозиум „Производство на ориенталски тютюн“ и представиха български сортове, технологии и научни постижения на института при работата с ориенталски сортове тютюн.

✓ През юни 2025 г. в рамките на проект по COST акция „exRNA-PATH“ се проведе международен научен симпозиум на тема: „Изследвания и иновации в областта на извънклетъчната РНК за подобряване на човешкото и растителното здраве“ („exRNA Research and Innovation to Improve Human and Plant Health“) в Хамбург, Германия. В него екип от учени от АБИ участва с постер на тема „Изследване на ефективността на трансфекционни реагенти и молекулни носители за повишаване на поглъщането на двувъздушна РНК (двРНК) от растителния патоген *Phytophthora infestans*“.

✓ Учени от Института по овощарство – Пловдив взеха участие в ежегодната среща на Управителния борд на Европейската мрежа на институтите по овощарство (EUFRIN), която беше проведена в края на август 2025 г. Във форума участваха водещи специалисти от различни европейски страни. В рамките на срещата бяха дискутирани ключови теми, свързани с бъдещото развитие на овощарството в Европа. Акцент беше поставен върху прилагането на иновации в научните изследвания и отглеждането на овощните култури. Учени от ИО – Пловдив представиха доклади, посветени на състоянието на овощарството в България и основните предизвикателства, произтичащи от климатичните промени, пред които е изправен секторът. Участието на българските учени е доказателство за активната роля на Института по овощарство – Пловдив в изграждането на европейската научна политика в сектора и за приноса на страната ни към разработването на съвременни научни изследвания в областта на овощарството.

✓ През август 2025 г. екип от учени на Института по декоративни и лечебни растения (ИДЛР) – София участва в научна конференция за модерна селекция и управление на зеленчуковата индустрия за страните партньори по инициативата „Един пояс, един път“ в Китайската народна република. В програмата участваха учени от осем държави – България, Габон, Коморски острови, Ел Салвадор, Унгария, Йордания, Тонга и Сърбия. Учените от ИДЛР – София посетиха Националната градина за зародишна плазма на многогодишни тревисти цветя в Пекин, където се намира най-голямата генбанка за божури в света и се извършва селекционна работа, в резултат на която са получени и регистрирани много сортове божур с ценни декоративни и лечебни качества чрез използването на различни селекционни методи.

✓ През септември 2025 г., екип от учени от Института по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив участва в международна научна конференция „Solanaceae and Rubiaceae Genetics and Genomics“ в Торино, Италия. Представиха се резултати от проучвания, свързани с устойчивостта към засушаване и биофортификацията на домати по два проекта на ИЗК – Пловдив, финансирани от ФНИ.

✓ Представител на Селскостопанска академия участва в ежегодната среща на Управителния борд на Европейската мрежа на генбанките за генетични ресурси в животновъдството (EUGENA), която тази година се проведе в Олцин, Полша, в периода 11-13 септември 2025 г. Мрежата EUGENA, в която България е член от 2025 година, работи активно в помощ на *ex situ* съхранението и устойчивото използване на генетичните ресурси в Европа. По време на срещата бяха дискутирани основни теми, свързани с текущото състояние и развитието на мрежата, както и планове за включване на генбанки за *ex situ in vivo* съхранение и бяха представени нововъведенията в уеб портала на EUGENA и дейностите по подобряване на оперативната съвместимост със световната информационна система DAD-IS.

✓ Представители на Земеделски институт – Стара Загора участваха в IX. Международен конгрес по развъждане, генетика и животновъдство, 2025 (ICABGEN-25) (2-4 септември) в Сегед, Унгария и получиха награди за пленарен доклад и най-добър постер.

✓ Учени от Земеделски институт – Стара Загора участваха с постер в 15 th Cnternational symposium „Modern trends in animal husbandry“, организиран от Института по животновъдство в Белград, Сърбия в периода 29-31 октомври 2025 г.

✓ Докторант от Земеделски институт – Стара Загора участва в едно от най-престижните събития в света, посветено на говеждото месо от японската порода Вагю (Wagyu beef) - годишната конференция WagyuEdge 2025, организирана от Австралийската Вагю асоциация (Australian Wagyu Association). В рамките на форума докторантът представи научната си работа по дисертационния труд чрез постер.

3.4. Научна инфраструктура

Основната научна инфраструктура се състои от експериментални бази, лабораторни комплекси, административни, библиотечни и музейни сгради и хранилища, разположени в съответните структурни звена на Селскостопанска академия. Тя осигурява научноизследователската, аналитичната, технологичната и диагностична дейност в

областта на растениевъдството, почвознанието, агрохимията, биотехнологиите, растителната защита, храните и животновъдството. Наличната научната инфраструктура в звената на ССА е добра основа както за провеждане на научноизследователска работа, така и за обучение на докторанти. Във всяко научно звено има експериментални бази (опитни полета за конвенционална, биологична и биодинамична системи на земеделие, опитни полета за начални звена на селекция и селекционните материали от висшите звена на селекция – контролните питомници и конкурсните сортови опити), градини и оранжерии, вегетационни къщи с оранжерии, хладилни камери за студоустойчивост, засушници за сухоустойчивост, бази за извършване на торови опити, маточни бази за посадъчен материал, метеорологични станции, ферми и стопанства за животни, преработвателни инсталации и изби, хладилни помещения, работилници и земеделска техника. В повечето институти са изградени лабораторни комплекси или звена, които обслужват както научните разработки, така и практическите нужди на земеделския сектор.

Агробιοинститут – София притежава модерно оборудвана лаборатория, снабдена с високотехнологична и модерна апаратура, свързана с експерименталните задачи в областта на молекулярната генетика и омикс технологиите – геномика, транскриптомика и метаболомика, и растителните биотехнологии. Извършват се ДНК анализи на растения, животни, биопродукти, общи анализи на биопродукти и екстракти, специализирани анализи на състава на етерични масла, биопродукти и екстракти, ин витро култури и размножаване, растителна защита, фитопатологични анализи и растителни вируси.

Добруджанският земеделски институт – Генерал Тошево притежава лаборатории по агрохимия, физични свойства на почвата, биотехнология на зърнено-житни култури, биотехнология на слънчоглед, биохимия, физиология, фитопатология и технологични качества на зърното и хляба. Лабораторната инфраструктура е насочена към селекцията и технологичната оценка на основните полски култури.

В Института по земеделие и семезнание „Образцов чифлик“ – Русе функционират лаборатория по биохимия и агрохимия, лаборатория по физиология и посевни качества на семената, лаборатория по лозарство, лаборатория по фитопатология, лаборатория по ентомология и лаборатория по технологични качества на зърното.

Земеделският институт – Стара Загора разполага със съвременно оборудвани лаборатории за анализ на фуражи, кръвни анализи при животните, микробиологични анализи на мляко и месо. В института е налична единствената в страната система за анализ смилаемост, енергийна стойност на фуражите и продукцията на метанови емисии /ANKOM/.

Земеделският институт – Шумен разполага с агрохимична лаборатория, лаборатория по тъканни култури, цитологична лаборатория, семеконтролна лаборатория и технологична лаборатория. Тези звена подпомагат изследванията върху почвите, качеството на семената, растителната биотехнология и технологичната оценка на продукцията.

В Института по генетични ресурси „К. Малков“ – Садово функционират агрохимична лаборатория, лаборатория по растителна биотехнология, лаборатория по биохимия, лаборатория по физиология и технологична лаборатория. Основните направления са

анализ на почви и растения, съхраняване и изследване на растителни генетични ресурси, физиологични и биохимични изследвания и оценка на селекционни материали.

Институтът по земеделие – Карнобат разполага с лаборатории по агрохимия, биотехнологии, електрофореза, биохимия, физиология, растителна защита и пивоварно-технологична лаборатория, което позволява извършването на комплексни изследвания при зърнени култури и ечемик

В Института по розата и етеричномаслените култури – Казанлък са изградени лаборатория за химични анализи, лаборатория по ентомология и фитопатология, лаборатория по хербология, лаборатория за газ-хроматографски анализ, лаборатория по козметика и технологична лаборатория. Те обслужват научните изследвания върху етеричномаслените култури, химичния състав на продукцията и разработването на козметични продукти.

Институтът по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив разполага с лаборатория по агрохимичен анализ, лаборатория по вирусология, лаборатория по молекулярна биология, лаборатория по тъканни култури, лаборатория по физиология на растенията, лаборатория по цитология, лаборатория по растителна защита, лаборатория по селекция на домати и лаборатория по качество на храните. Това е една от най-добре развитите лабораторни бази за изследвания върху зеленчуковите култури.

Институтът по овощарство – Пловдив включва лаборатория по агрохимия, лаборатория по вирусология, лаборатория по растителни биотехнологии, лаборатория по ентомология, лаборатория по фитопатология и лаборатория по селекция. Основната им дейност е насочена към овощните култури и разработването на устойчиви сортове.

Институтът по земеделие – Кюстендил разполага с лаборатории за почвени анализи и почвена микробиология, лаборатория за растителни анализи, лаборатория по тъканни култури, лаборатория по ентомология, лаборатория по фитопатология и лаборатории по селекция и сортоизучаване. Те осигуряват комплексни анализи на почви и растения, диагностика на болести и неприятели и подпомагат селекционната дейност.

Институтът по планинско животновъдство и земеделие – Троян разполага с лаборатория по вирусология и агроекология, химическа лаборатория, лаборатория по тъканни култури, аналитична лаборатория и научна лаборатория за сензорен анализ на храни и напитки. Тези звена подпомагат както растениевъдните, така и хранително-вкусовите изследвания.

Институтът по лозарство и винарство – Плевен притежава лаборатории по агротехника, биотехнологии и фитосанитарна диагностика, физиология на растенията, растителна защита, селекция на лозата, винарска технология и газова хроматография. Те обслужват целия цикъл на научните изследвания в лозарството и винопроизводството.

Институтът по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Н. Пушкиarov“ – София разполага с лаборатории по физика на почвата, агрохимия, агроекология, микробиология на почвата, земеделска техника и централна аналитична лаборатория. Институтът разполага и със специализирани лабораторни сгради за комплексни почвени и агроекологични изследвания.

Освен в изброените, специализирани лаборатории функционират и в останалите структурни звена на Селскостопанска академия, като покриват направленията животновъдство, генетика, репродуктивни биотехнологии, хранителни технологии, анализ на фуражи, качество на земеделската продукция и екологичен мониторинг. Общата лабораторна инфраструктура формира национална научна мрежа, която подпомага фундаменталните и приложните изследвания, селекцията на нови сортове и породи, опазването на генетичните ресурси, разработването на устойчиви земеделски технологии и трансфера на научни резултати към практиката.

Ключов аспект от дейността на ССА през отчетната 2025 година е участието ѝ в пет проекта за изграждане и развитие на модерни научноизследователски инфраструктури, които са изградени и функционират като Центрове за компетентност в рамките на Националната пътна карта за научна инфраструктура в България 2017 – 2023 г.

Въпреки успехите и наличните ресурси, основният инфраструктурен проблем на ССА продължава да бъде незадоволителното състояние на сградния фонд и необходимостта от реновиране на лабораториите и спомагателните помещения в съответствие с изискванията за организация и безопасност на труда. Наред с това е необходимо и модернизиране и непрекъснато обновяване на оборудването със съвременна апаратура за прилагане на нови научни методи и протоколи на изследванията.

IV. ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

ССА предоставя разнообразни интелектуални продукти, които могат да се обособят в 6 по-главни направления:

- ✓ Авторски продукти – сертификати за новосъздадени сортове и породи, патенти и полезни модели, технологии и други научни резултати (рецептури, бази данни, оценки, предписания, анализи, презентации и др.), обучителни материали;
- ✓ Характеризиране, съхранение и предоставяне (при определени условия) на генетичен растителен и животински материал, вкл. аквакултури;
- ✓ Лицензия и дистрибуторство на сертифицирани семена, посадъчен и размножителен материал;
- ✓ Демонстрационни дейности;
- ✓ Научнопопулярни статии, рекламни и разяснителни кампании;
- ✓ Професионално обучение на кадри за селското стопанство.

Правната защита на новите сортове, породи и други научни постижения на Селскостопанска академия се осъществява чрез патенти за изобретения, заявки и свидетелства за регистрация на полезни модели и сертификати за закрила на новите сортовете растения и породи животни, издавани от Патентното ведомство на Република България, съгласно нормативната уредба на страната.

Създаването и усъвършенстването на сортовете растения е една от най-важните задачи на Селскостопанска академия.

Общият брой на поддържаните от структурните звена на ССА сертификати за закрила на сортове растения и породи животни през 2025 г. е 294. От тях, поддържаните сертификати за сортове културни растения е 285, разпределени по култури както следва:

зърнени култури – 165 (зърнено-житни – 152; зърнено-бобови – 13), технически култури – 55 (тютюни – 9, маслодайни – 16, влакнодайни – 21 и медицински – 9), пресни зеленчуци – 23, фуражни култури – 11; трайни насаждения – 27 (лозя – 24, овощни – 3), цветя и декоративни култури – 4.

Поддържаните сертификати за породи животни са 9 – за копринена пеперуда.

Научните продукти, получили правна закрила съгласно нормативната база през 2025 г., са 9 на брой сертификати за нови сортове растения (зърнено-житни – 8 и зеленчукови – 1) с готовност за активно сътрудничество и сключване на лицензионни договори.

През годината са издадени 5 патента за изобретения: „Метод за оптимално торене на селскостопански култури“ на ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София; „Функционална напитка натурален шоколад с хидролизиран колаген“, „Енергизиращ плодов шейк с горски плодове“, „Лиофилизирана напитка с пробиотична активност“ и „Зеленчуков протеинов бар“ разработка на ИКХТ – София. Подадена е 1 заявка за издаване на патент за изобретение „Метод за екстракция на маслодайни рози“ на ИРЕМК – Казанлък.

За същия период са издадени 5 свидетелства за регистрация на полезни модели: „Желе от чай без добавени захари“, „Енергизиращ плодов шейк с горски плодове“ и „Лиофилизирана напитка с пробиотична активност“ на ИККХ – Пловдив, „Кашкавал със сушени плодове и ядки“ на „Институт по планинско животновъдство и земеделие – Троян“ и „Състав на нискоглутенови бисквити“ на Земеделски институт – Шумен.

През изтеклия период в официалния бюлетин на Патентното ведомство на Република България са подадени 22 заявки за издаване на сертификати за нови сортове растения от колективите на структурните звена на ССА.

В края на отчетния период са предложени 325 сорта на ССА за вписване в издаваната от ИАСАС Официална сортова листа на страната през 2025 г. В списък А са включени 243 сорта. От тях 174 са на зърнено-житни култури, 53 – технически (маслодайни – 14, тютюни – 14, влакнодайни – 25) и 16 – фуражни. В списък Б са включени 82 сорта, от които зеленчуци – 30, лози – 43, медицински и ароматни култури – 9.

За научните структури, които имат за свой основен предмет на дейност създаването на нови сортове растения и породи животни, това е начин за реализиране на приходи от интелектуалната собственост. Възможността за предоставяне на лицензии на фирми и фермери е сериозно икономическо предимство за институтите, притежатели на сертификати.

През годината са сключени над 26 лицензионни договора с фирми от страната и чужбина.

По предложение на Постоянната комисия за иновации и технологии към ССА с решение на УС на ССА (Протокол от № РД-08 от 13.06.2025 г.) са утвърдени следните иновации и технологии:

- ✓ Технология за средно ранно полско производство на пипер, сорт Ивайловска капия, автори: учени от Институт по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив;
- ✓ Технология за средно ранно полско производство на детерминантни домати, сорт Копнеж F1 и сорт Прометей, автори: учени от ИЗК „Марица“ – Пловдив;
- ✓ Пробиотично растително мляко ProNut Milk, автори: учени от ИКХТ – София;

- ✓ Пиво тип Ейл, обогатено с киноа и ядливи цветя, автори: учени от ИКХТ – София;
- ✓ Метод и устройство за предварително и ускорено зареждане на клетки за пчелни майки с неродствени на майката придружаващи пчели, автор учен от ИЖН – Костинброд;
- ✓ Иновативни бонбони от круши и смокини, автор изследовател от ИККХ – Пловдив;
- ✓ Нискоглутинови бисквити, автори учени от ЗИ – Шумен и от ИКХТ – София.

Един от важните приноси на ССА и нейните структурни звена за съхраняване на биоразнообразието е поддържането на изключително богат растителен и животински генофонд, който включва 113 600 растителни образци и 18 867 броя животни от различни породи, 8 вида аквакултури и 430 щамове микроорганизми. Генбанкът към Института по растителни генетични ресурси – Садово поддържа базова колекция 45 326 образци (с 656 повече от 2024 г.), която ежегодно се допълва с нови таксономични образци, които при определени условия се предлагат на учени и заинтересовани страни. През 2025 г. се поддържат и допълват с информация създадените през 2024 г. в ИРГР – Садово и ИТТИ – Марково информационни системи за съхраняваните семенни образци за колекциите от различни видове растителни генетични ресурси, представляващи ценен национален ресурс. Научният център по бубарство – Враца поддържа най-големия в Европейския съюз генофонд от копринени пеперуди, включващ над 70 обособени местни и интродуцирани породи копринена пеперуда и над 50 хибриди.

В резултат на активна научноприложна дейност, Селскостопанска академия изпълнява лицензионни, дистрибуторски и търговски договори с България, Турция, Русия, Румъния, Украйна, а българските сортове се вписват в сортовете листи на Сърбия, Турция, Румъния, Северна Македония, Китай и др.

През 2025 г. Националният регистър РНУТО'2000, който се поддържа от ИРГР – Садово, е допълнен с 22 нови таксономични описания, които до момента наброяват 3 755 таксона, разпределени в 122 ботанически семейства. Електронната база данни е част от информационната система за управление на растителния генофонд GeneBankSystem (<https://genbank.uni-plovdiv.net/>). На уебстраниците на Европейския каталог EURISCO (<https://eurisco.ipk-gatersleben.de/>), FAO WIEWS (<http://www.fao.org/wiews/data/>) и световната онлайн платформа GENESYS (<https://www.genesys-pgr.org/wiews/BGR001>), ИРГР – Садово поддържа актуална информация за българската колекция от растителни генетични ресурси.

V. ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

През 2025 г. в институтите на Селскостопанска академия се обучават 68 докторанта, от които в редовна форма на обучение – 22, задочна форма – 31 и на самостоятелна подготовка – 15. Общият брой на зачислените в докторантура е 33, от тях 12 докторанти – държавна поръчка (10 – задочна форма на обучение, 2 – редовна форма на обучение), 14 проектни докторанти – редовна форма на обучение и 7 асистенти – на самостоятелна подготовка. През отчетната година успешно защитиха дисертационните си трудове и получиха дипломите си за придобита ОНС „доктор“ 13 докторанти. В края на 2025 г. се обучават 50 докторанти.

През 2025 г. две структурни звена получиха програмна акредитация за обучение в ОНС „доктор“ по две нови за Академията докторски програми:

- ✓ НЦБ – Враца – „Специални отрасли (буби)“, професионално направление 6.3 Животновъдство.
- ✓ ИККХ – Пловдив – „Технология на продуктите за обществено хранене“, професионално направление 5.12 Хранителни технологии.

Подновени са съществуващи през годините акредитациите по докторски програми на следните институти:

- ✓ ИТТИ – Марково – „Растителна защита“, професионално направление 6.2 Растителна защита.
- ✓ ИЛВ – Плевен – „Лозарство“, професионално направление 6.1 Растениевъдство.

Структурните звена и екипът на ССА подготвиха документацията за акредитация по следните 10 докторски програми, пет от които са общи за няколко института. Предложените досиета на докторски програми бяха одобрени от УС на ССА и внесени за разглеждане и получаване на акредитация от НАОА.

- ✓ Генетика, професионално направление 4.3 Биологически науки в Агробιοинститут – София
- ✓ Зеленчукопроизводство, професионално направление 6.1 Растениевъдство в Институт по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив
- ✓ Общо земеделие, професионално направление 6.1 Растениевъдство в ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София
- ✓ Мелиорации (вкл. почвена ерозия и борбата с нея), професионално направление 6.1 Растениевъдство в ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София
- ✓ Агрохимия, професионално направление 6.1 Растениевъдство в ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София
- ✓ Почвознание, професионално направление 6.1 Растениевъдство в ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София
- ✓ Селекция и семепроизводство на културните растения, професионално направление 6.1 Растениевъдство (ДЗИ – Г. Тошево, ИЗК – Пловдив, ИЦ – Кнежа, ИПК – Чирпан, ИО – Пловдив, ИЗ – Кюстендил, ИЗ – Карнобат, ИРГР – Садово, ИФК – Плевен, ЗИ – Шумен, ИРЕМК – Казанлък, ИПЖЗ – Троян и ИЗС – Русе)
- ✓ Растителна защита, професионално направление 6.2 Растителна защита (ДЗИ – Г. Тошево, ИЗ – Карнобат, ИЗ – Кюстендил, ИЗК – Пловдив, ИЗС – Русе, ИЛВ – Плевен, ИО – Пловдив, АБИ – София и ИПАЗР – София)
- ✓ Овощарство, (ИО – Пловдив, ИЗ – Кюстендил и ИПЖЗ – Троян)
- ✓ Говедовъдство и биволовъдство, професионално направление 6.3 Животновъдство (ЗИ – Ст. Загора, ЗИ – Шумен и ИПЖЗ – Троян)
- ✓ Овцевъдство и козевъдство, професионално направление 6.3 Животновъдство (ЗИ – Ст. Загора, ЗИ – Шумен и ИПЖЗ – Троян, ИЖН – Костинброд и НЦЖЗ – Смолян)

През 2025 г. започна и същинското израждане на Докторантското училище на ССА. Изграждането му е част от проект BG05SFPR001-3.004-0003 „Подкрепа за развитие на проектна докторантура в Селскостопанска академия“. Основната му цел е да надгради капацитета и да повиши качеството на обучение на докторантите в Селскостопанска

академия чрез създаване и развитие на устойчив подход за ефективно обучение и оценка, както и да насърчи обмена на знания и иновации между науката и бизнеса. През 2025 г. в рамките на Докторантското училище са зачислени 14 докторанти редовна форма на обучение по седем докторски програми, реализирани в пет института на ССА.

През септември 2025 г. ръководството на Селскостопанска академия (ССА) и екип, определен със Заповед на председателя на ССА, предприеха действия по разработване, внедряване и сертифициране на Система за управление на качеството (СУК) в съответствие с изискванията на стандарт БДС EN ISO 9001:2015. Обхватът на СУК в ССА включва „Подготовка и извършване на обученията на докторанти по акредитирани докторски програми на ССА“ и обхваща дейността на Докторантското училище и структурните звена. Оперативните процеси на системата включват организацията на образователната и научноизследователската дейност, обучението на докторанти, управлението на проекти, както и административните и координационните дейности. Основната цел на СУК е чрез ефективно планиране и управление на процесите по предоставяне на услуги да се гарантира постигането на поставените цели по качеството и удовлетворяването на изискванията на обучаемите, заинтересованите страни и обществото. Отговорността за осигуряване на необходимите условия и предпоставки за ефективното функциониране на системата е на ръководството на ССА. След успешно проведен сертификационен одит на Системата за управление на качеството, обхващащ Централна администрация и всички структурни звена на ССА, Академията получи сертификат за съответствие със стандарт БДС EN ISO 9001:2015. Сертификатите са публично достъпни на електронната страница на ССА.

През 2025 г. институтите на ССА продължиха да се включват в практическо обучение и демонстрации на студенти от различни специалности, лекционни курсове за представяне на новите постижения в аграрната наука и съвременните добри практики, проблемите, технологичните и законодателните решения за справяне със съвременните предизвикателства.

✓ През март 2025 г. екип учени от АБИ участва в Кариерен форум на Биологически факултет 2025 г., който има за цел да популяризира науката сред ученици, студенти и докторанти. Представена бе презентация „Значението на бобовите растения“, демонстрационни материали, представящи работата с моделни и културни бобови растения и възможностите за обучение и работа в АБИ.

✓ През месец юни и юли 2025 г. в ИРЕМК – Казанлък се проведе професионалният стаж на студенти от Тракийския университет и Химико-технологичния университет в София. Младите специалисти се запознаха с етеричномаслените и лечебните растения, които се поддържат в института, особеностите на отглеждане, растителната защита, методите на селекция. Под ръководството на специалистите технологи и химици те придобиха опит в начините на преработка, приложението на етеричните масла и екстракти в различните области на живота, както и с различните инструментални методи за анализ на натуралните продукти.

✓ През септември 2025 г. Институтът по овощарство – Пловдив бе домакин на посещение на студенти от специалностите „Агрономство“ и „Растителна защита“ от факултета по Агрономство към Лесотехническият университет като част от обучението

по дисциплината „Напояване и отводняване“. Студентите посещават експерименталните полета на Института и се запознават с различни системи за напояване включително капково напояване, система за подкоронно дъждуване на орехи както и иновативната система за микронапояване изградена от глинени елементи свързани помежду си чрез полиетиленови тръбички, както и оранжерия, оборудвана със система за микродъждуване с изпарител клас А, който се използва за измерване на изпарението от свободна водна повърхност.

✓ В края на месец септември в АБИ се проведе обучителен курс по Биоинформатика „Autumn School 2025 - Plant Genomics and Transcriptomics“, с лектор д-р Георг Хаберер, от Helmholtz Zentrum München, Германия. В него участваха всички членове на академичния състав на АБИ, както и трима магистри от БФ, СУ.

✓ През октомври 2025 г. Националният земеделски музей (НЗМ) сключи ново споразумение със Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ за провеждане на хоспитиране по специалността „Теория на възпитанието“ и текуща и преддипломна педагогическа практика по специалност „Неформално образование“ на студенти от Педагогически факултет. Проведени са 3 занятия със студенти от специалност „Неформално образование“.

Голяма част от обществената и образователната дейност на СЗ на ССА е посветена и на работата с деца и ученици и запознаването им с важни теми за науката и обществото, с което се цели разпространение на знания и привличане на интереса на подрастващите към земеделската наука. В тази връзка са проведени занятия и демонстрации пред над 235 деца от детски градини, ученици от началните и средни училища за отглеждането и използването на плодове на черешите, за бубарството като поминък и бъдещото развитие на този традиционен отрасъл, както и на техники за отглеждане на лозови насаждения и др.

Експертите от Националния земеделски музей (НЗМ) към ССА са провели две образователни програми – „Кой ни храни и облича“ и „Хляб наш насъщний“ за ученици от първи до пети клас в различни училища в гр. София и гр. Радомир и три образователни работилници „Работа с вълна“ в гр. Брезник и гр. София. Проведена е изложба „Български породи“ и са изнесени над 160 тематични беседи в експозициите на музея.

VI. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ

Общият брой на учените в ССА към края на 2025 г. е 494. Те се разпределят по академични длъжности и научни степени, както следва: професори – 57, доценти – 171, гл. асистенти – 150 и асистенти – 116, с образователна и научна степен „доктор“ – 384 учени и с научна степен „доктор на науките“ – 13.

Фиг.3. Квалификационна структура на учените по академични длъжности и научни степени за 2025 г. (Източник: ССА)

Фиг. 4. Квалификационна структура на учените по научни степени за 2025 г. (Източник: ССА)

Съотношението между хабилитирани и нехабилитирани учени в ССА е 0,86.

Възрастовата структура на учените през 2025 г. е следната: до 35 години – 13,6% от учените; от 36 до 50 - 46,4%; от 51 до 60 – 26,7% и над 60 – 13,4%. Спрямо 2024 г. се наблюдава увеличение с 27% на учените до 35 г. възраст. Средната възраст на учените е 48,4 години.

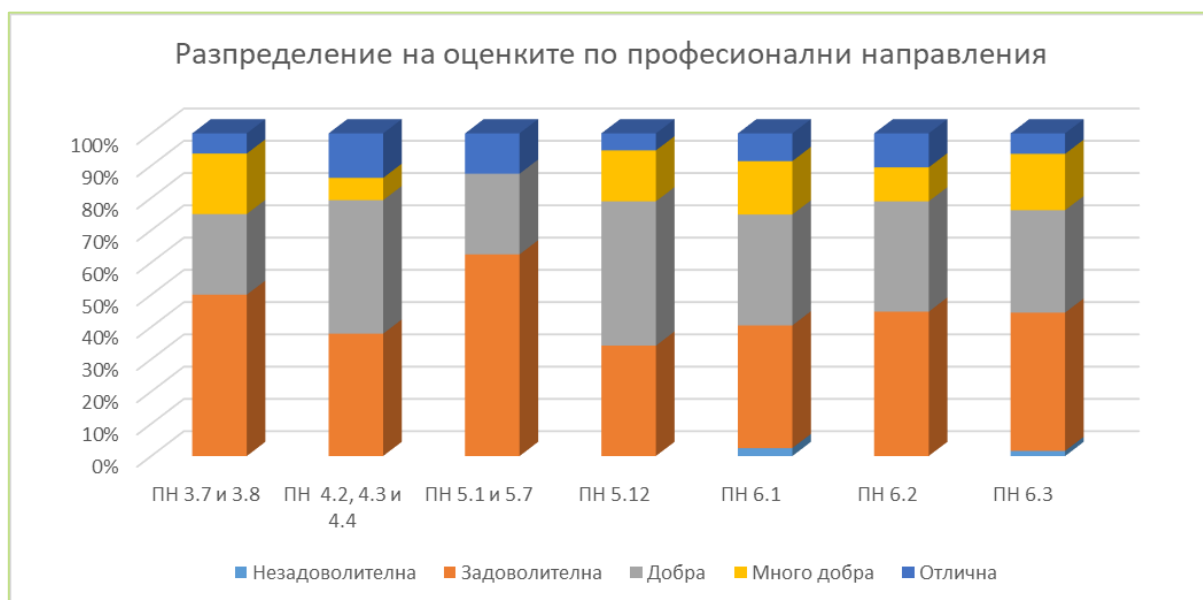
През годината са напуснали поради навършване на пенсионна възраст или други причини 31 учени, а новоназначени са 27.

През 2025 г. се хабилитираха 19 учени, от които 7 са заели академична длъжност „професор“ и 12 – „доцент“, 21 учени са заели академична длъжност „главен асистент“, назначени са 27 асистенти.

Относителният дял на учените с научна степен „доктор на науките“ е 2,6%, а с образователна и научна степен „доктор“ са 77,7%. Без научна степен са 19,6% от учените.

В периода септември – декември 2025 г. се проведе атестация на учените в ССА (чл. 16 от Закона за развити на академичния състав в Р България), която се извършва на пет години по Методика, одобрена от Управителния съвет на ССА. Атестацията има за цел да установи и оцени равнището на извършваната научна дейност от учените на ССА по групи учени и научни направления. От общо 495 учени, назначени на трудов договор в

ССА, са атестирани 355. От неподлежащите на атестиране 149 души (съгласно Методиката за атестиране) 10 учени са заявили желание за атестиране. Анализът на обобщените данни на формираните оценки по научни/професионални направления (НН/ПН) показва, че преобладава задоволителната оценка (40,28%), която варира в интервала от 24,21% (в ПН 5.12) до 50% (в ПН 3.7 и 3.8). Добрата оценка, която е втората най-масова (34,65% от всички оценки) варира в почти същия интервал – от 25% до 44,74 %.

Фиг.4. Разпределение на оценките по професионални направления (Източник: ССА)

В сравнение с предходната атестация (2020 г.), резултатите се различават съществено по отношение на броя на учените, получили незадоволителна оценка. Намалял е процентът на учените с незадоволителна оценка от 4,14% през 2020 г. до 1,41% през 2025 г. Увеличение се наблюдава в процента на задоволителните оценки (40,28%) в сравнение с 32,54% при предходната атестация. Броят на учените получили отлична (8,5%), много добра (15%) и добра (35%) оценка е сходен и при двете атестации.

Запазването на броя учени с отлична оценка, при завишените критерии през 2025 г., е свидетелство за активната дейност на част от учените в ССА. Резултатите от атестацията на учените през 2025 г. показват, че над 58% от учените са получили оценка добър и нагоре, което е доказателство, че научният капацитет в системата на Академията като цяло се запазва на високо ниво.

VII. НАУЧНОПРИЛОЖНА И ВНЕДРИТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Друга основна дейност на ССА са демонстрационните дейности с образователна, търговска и рекламна цел. През 2025 г. учените от ССА са провели 38 открити дни и семинари със земеделските производители и 61 обучителни семинара, събития и конференции по различни теми, свързани с демонстриране на нови сортове от различни растителни култури, успешни селекционни, растително-защитни, агрохимически и технологични решения и практики, нови продукти, технологии и др. Проведени са 51

научно-практически конференции, семинари, симпозиуми, кръгли маси и др. През периода са организирани множество събития с демонстрационна и рекламна цел. През февруари 2025 г. всички институти на ССА участваха с представяне на научни продукти и услуги в Международното земеделско изложение АГРА, 2025.

През отчетния период са проведени 9 демонстрационни дни по подмярка 1.2 „Демонстрационни дейности и действия по осведомяване“ от мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ по проекти, финансирани МЗХ, както и по проект AGRODIGIRISE на ИЗК „Марица“ – Пловдив и AgoHub.bg, на които учените от различни структурни звена на ССА предоставят консултантски услуги и обучения (професионално обучение и придобиване на умения), предлагат добри земеделски практики, иновативни решения и технологии в областта на растениевъдството и животновъдството, намаляване на емисиите от амоняк и парникови газове в животновъдството, автоматизирани системи за напояване и демонстрация на сортове и култури, подходящи за отглеждане в рискови климатични условия.

Учените от ССА създават множество научнопопулярни материали, които се публикуват в пресата („АГРО“, „Тракийски вести“, „Стопанин“, „Български фермер“, „Агровести“ и др.) и редовно участват в радио и телевизионни предавания, където представят съвременните предизвикателства пред аграрната наука в световен и локален аспект, иновациите и решенията, свързани с прехода към неутрално по отношение на климата земеделие, проблемите и стандартите, свързани с хуманното отношение към животните, отглеждане на пчелните семейства, продуктивния потенциал на билкови и етеричномаслени култури и др.

През месец април 2025 г. Институтът по аграрна икономика на ССА издава ново списание „Адаптиране към бъдещето: климатични рискове и устойчивост в селските райони на България“, в което български и китайски учени изследват предизвикателствата на ускорените темпове на климатични промени, от които селските райони са най-уязвими, но с критични граници на адаптация. Като резултат са предложени проекции, които надхвърлят националните граници и същевременно ситуират анализа в социоекологичната тъкан на българското село.

През 2025 г. от екип учени на ИЗ – Карнобат бяха издадени 2 книги и технологии в полза на земеделските производители: „Интегрирано производство и растителна защита на ечемик в условията на променящия се климат“. Изданието е с научна и практическа насоченост и предлага технология, основана на съвременни агроекологични принципи и европейски стандарти, с акцент върху устойчивото използване на ресурсите, опазването на околната среда и безопасността на храните. „Обзор на овцевъдството в ИЗ – Карнобат“, посветен на създаването, съхраняването и усъвършенстването на Карнобатската местна порода овце, както и Карнобатската тънкорунна порода и Синтетична популация българска млечна.

Голяма част от обществената и образователна дейност на СЗ на ССА е посветена на работата с деца и ученици и запознаването им с важни теми за науката и обществото, с което се цели разпространение на знания и привличане интереса на подрастващите към земеделската наука. В тази връзка, са проведени занятия и демонстрации пред над 100 деца от детски градини, ученици от началните и средни училища за отглеждането и

използването на плодовете от череши, основните стъпки за засаждане и грижа за дръвчета, на техники за отглеждане на лозови насаждения и др.

В помощ на земеделските стопани и животновъди ССА поддържа Център за професионално обучение (ЦПО), чиято основна цел е осигуряване на квалифицирани кадри за аграрния сектор и качествена професионална подготовка.

За 2025 година експертите на ЦПО към ССА са провели обучение на 68 човека по професионално направление „Животновъдство и растениевъдство“, както следва:

- ✓ По професия „Техник животновъд“, специалност „Овцевъдство“ – 5 човека;
- ✓ По професия „Агроекология“ специалност „Агроеколог“ – 23 човека;
- ✓ По професия „Фермер“ специалност „Земеделец“ – 40 човека.

През 2025 г. учените от ССА са провели 617 мероприятия, насочени към земеделския бизнес, които включват: 38 открити дни, 51 научно-практически конференции, семинари, симпозиуми, кръгли маси, юбилейни чествания и 61 краткосрочни курса, на които са изнесени 332 лекции и доклади; 407 изготвени становища за фермери, кооперации и ведомства; 70 разработени и представени проекти и технологии; 10 постоянно и временно поддържани магазина; 50 участия в изложби и панаири у нас и в чужбина.

Един сравнително нов и успешен начин за осъществяване на пряк контакт между заинтересованите страни и учените е изграждането на мрежа от демонстрационни полета, които са отворени за посетители постоянно. СЗ на ССА поддържат 96 демонстрационни полета, в които всеки фермер може да проследи развитието на културите в района, който представлява интерес за него, агротехническите мероприятия и целия процес на производство на сертифицирани, базови и предбазови семена от тях. Такива полета са създадени в Пазарджик, Карнобат, Чирпан, Садово, Кнежа, Плевен, Генерал Тошево и Русе.

Фиг.5.
Демонстративно поле на ИРГР – Садово през 2025 г. на сортове пшеница създадени в ИРГР – Садово (Източник: ИРГР – Садово)

Фиг.6. Демонстрация на алтернативни култури – фацелия, лен, бурчак и лимец, създадени в ИРГР – Садово (Източник: ИРГР – Садово)

Фиг.7. Демонстрация на селекционно поле на хибриди слънчоглед на ДЗИ – Генерал Тошево (Източник: ДЗИ – Генерал Тошево)

Фиг.8. Демонстративен опит на ДЗИ – Г. Тошево съвместно с други компании за семена (Източник: ДЗИ – Генерал Тошево)

Специалисти от селекционните институти на ССА активно участваха в мониторинга за установяване състоянието на посевите в различни области на страната по искане на МЗХ и Областните дирекции „Земеделие“, в консултиране на производителите за технологиите на отглеждане на различните култури и сортове – зърнено-житни, фъстъци, грах. На всеки фермер, закупил семена от институтите, беше предоставяна актуална сортова технология за отглеждането им, съобразена с особеностите на сорта, почвения тип при производителя и характеристиката на семената, получени през тази година.

Съвместно с експерти от териториалните областни офиси на Националната служба за съвети в земеделието са проведени информационно-обучителни срещи за земеделските производители по различни теми.

През годината са открити 10 постоянни и временни магазини; изнесени са 332 лекции и доклади; публикувани са множество материали в пресата и на достъпен език са обяснени много научни факт (над 25 749); дадени са конкретни препоръки към производителите в рамките на радио- и телевизионни предавания (99 участия в радиопредавания и 73 участия в телевизионни предавания). Участието на учените в 50 изложби и панаири у нас и в чужбина също допринася за промотиране на дейността на ССА.

СЗ на ССА имат 155 сключени договора с фермери, кооперации и сдружения за предоставяне на консултантска помощ, свързани със сортовата структура и характеристиката на основните култури, отглеждани в съответните региони, борбата срещу болести и неприятели, конкурентоспособността и рентабилността на отделните видове производства и др. Учени и специалисти от ССА ежегодно изготвят становища и експертни заключения за фермери, кооперации, ведомства и търговски фирми, сключват договори с български фермери, кооперации и сдружения за консултантска и друга помощ. Техният брой през 2025 г. е 407.

Основен инструмент за разпространение на знания са научно-практическите конференции, семинари, симпозиуми, кръгли маси и юбилейни чествания. През отчетния период са проведени 51 научно-практически конференции и кръгли маси, посветени на проблемите на съвременното земеделие, икономиката и маркетинга.

През 2025 г. екип от учени и експерти на ССА проведеха обследване за поява, разпространение, плътност и степен на нападение на сив царевичен хоботник (*Tanymecus dilaticollis*) по посевите от царевица и слънчоглед през вегетационния сезон в различни агроекологични райони. Обследването бе извършено съвместно с инспекторите по растителна защита към областните дирекции по безопасност на храните на земеделски парцели с посеви от царевица и слънчоглед на територията на 19 области в страната (Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Добрич, Ловеч, Монтана, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол). В периода от 12.05.2025 г. до преминаване на критичните фенофази от развитието на царевицата и слънчогледа по отношение на вредоносната дейност на сивия хоботник са проведени обследвания на 131 земеделски стопани, отглеждащи слънчоглед, с обща площ 7290,1 ха и 119 земеделски стопани, отглеждащи царевица, с обща площ 5479,64 ха. Екипът от експерти е изготвил анализ на събраната информация

на база на докладите от проведените проучвания и е формулирал изводи и препоръки по отношение на резултатите от обследването на появата, разпространението плътността и степента на нападение на сив царевичен хоботник.

Тези резултати показват иновативния характер на научноизследователската и научноприложната дейност в ССА, чиято основна цел е превръщането на науката, знанието и иновациите в основен фактор за развитие на икономиката и индустрията.

VIII. ЕВРОПЕЙСКО И МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Европейското и международното научно сътрудничество на научноизследователските звена на ССА включва разнообразни дейности като: разработване и реализация на научноизследователски проекти и договори за научно-техническо сътрудничество, обмен на знания и опит, участия в международни симпозиуми, конгреси, конференции, семинари, изготвяне на експертни оценки и становища, участия на учени в експертни групи, консултативни срещи и инициативи на Европейския съюз, обучения в чужбина, прием на чуждестранни експерти, учени и докторанти по тематика от взаимен интерес, мониторинг и обмен на технологии, договори за изпитване на селекционен генетичен материал, сортове и др.

През 2025 г. международната проектна дейност на звената на Селскостопанска академия се характеризира с висока активност и широко участие в европейски и международни научноизследователски програми.

Основната част от международната проектна дейност на Селскостопанска академия е съсредоточена в програмите „Хоризонт Европа“ и „Хоризонт 2020“. Разработени са и се прилагат 20 проекта, като през 2025 г. са стартирали 2 проекта, 1 проект е в процес на оценка, а на 1 проект е отказано финансиране. COST акциите също продължават да бъдат един от основните инструменти за финансиране на научните изследвания - 18 проекта, от които през 2025 г. са стартирали 2 проекта, а 4 очакват оценка.

Изпълняваните проекти по „Хоризонт Европа“/„Хоризонт 2020“ са насочени към решаване на актуални предизвикателства в областта на устойчивото земеделие, биоикономиката, адаптацията към климатичните промени, растителната генетика, биотехнологиите, опазването на биоразнообразието и развитието на биоикономиката. Участията в COST акции предоставят възможности за изграждане и разширяване на международни научни мрежи, обмен на знания и развитие на дългосрочно сътрудничество между научни организации.

Освен в европейските рамкови програми, структурните звена на ССА участват успешно и в инициативи, финансирани по Digital Europe, Interreg, Erasmus+, FAO, MAAE, European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources (ECPGR) и други международни механизми за научно и иновационно сътрудничество – общо 16 проекта, от които през 2025 г. са стартирали 9 проекта, 2 проекта са одобрени и очакват подписване на договор, а 2 проекта очакват оценка.

ССА участва и в още 12 проекта, които са без финансови ангажименти.

Особено активни през отчетния период са Институтът по криобиология и хранителни технологии – Пловдив, Агробιοинститут – София, Институтът по растителни генетични ресурси „К. Малков“ – Садово, Институтът по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив, Институтът по рибни ресурси – Варна, Институтът по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Н. Пушкиров“ и Институтът по овощарство – Пловдив. Тези звена участват в значителен брой международни консорциуми, като в много случаи работят съвместно с десетки партньори от различни европейски и извъневропейски държави.

Проектите се реализират в широко международно сътрудничество с научни организации и университети от Германия, Италия, Испания, Франция, Гърция, Нидерландия, Полша, Румъния, Сърбия, Турция, Великобритания, Швейцария и други държави. Част от консорциумите обединяват над 30, 50 и дори повече от 70 партньорски организации, което е доказателство за добрата интеграция на учените от Селскостопанска академия в Европейското научноизследователско пространство.

Значима част от международната дейност на ССА и основен инструмент за изграждане на дългосрочни научни партньорства заемат меморандумите/споразуменията за сътрудничество. През 2025 година са подписани над тридесет меморандума за сътрудничество или еквивалентни рамкови договори, като те са разпределени между широк кръг от институции и държави и обхващат разнообразни типове сътрудничество – от класически меморандуми до дългосрочни договори и безсрочни научни споразумения. Общата картина показва силно ускоряване на международната активност, като почти всички структурни звена на ССА едновременно разширяват географските си партньорства.

Разпределението на държавите, с които ССА има сключени споразумения за сътрудничество, показва ясно доминиране на партньорства с европейски страни – Италия, Испания, Словакия, Румъния, Унгария, Чехия, Република Северна Македония, Сърбия и Турция. Сред най-важните извъневропейски направления се открояват партньорствата с Китай, Казахстан, Азербайджан, Узбекистан и Южна Африка.

Особено важно е да се отбележи, че меморандумите за сътрудничество на ССА формират стабилна и разширяваща се международна основа, която обхваща над две десетилетия развитие, но с ясно ускорение от 2025 година. Те са концентрирани основно в Европа, но стратегически се разширяват към Азия и в по-малка степен към Африка. Тази структура показва едновременно устойчивост и трансформация, като ССА преминава от традиционни академични връзки към дългосрочни международни научни мрежи.

Наред с новосключените през 2025 година споразумения за сътрудничество, ССА развива и поддържа съществуващите над 50 международни партньорства, основани на договорености от предходни години.

През май 2025 г. Институтът по планинско животновъдство и земеделие – Троян бе организатор на 28-та Научна конференция с международно участие „ЕкоМаунтин 2025“ на тема „Екологични проблеми в планинското земеделие“ с 20 чуждестранни участници от Молдова, Сърбия, Казахстан, Румъния, Украйна, Чехия.

През юни 2025 г. Институтът за зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив бе домакин и организатор на 21-вата международна среща на работната група по доматите EUCARPIA, събрала 145 делегати от 21 държави, което утвърди международния авторитет на института и на Селскостопанска академия.

През юни 2025 г. учени от институтите на Селскостопанска академия участваха в българската делегация на ЕКСПО 2025 в Осака, Япония. В рамките на работната програма бяха представени постиженията в растителната селекция на Института по зеленчукови култури „Марица“, а именно новите сортовете „Розово сърце“, „Алено сърце“ и „Розов блясък“, които се считат за едни от най-вкусните в света. Те са пример и за съхраняване на традицията в съчетание с възможности за висока продуктивност и устойчивост на болести по растенията. Този резултат се постига чрез иновативни методи за селекция – ДНК генотипиране, пълно фенотипиране, метаболомни анализи.

Бяха демонстрирани и най-новите постижения на АБИ, свързани с ускоряване на процеса на селекция на растения чрез иновативна методика за дистанционно наблюдение и машинно обучение за полево фенотипиране при пшеницата и ечемика.

Също така бяха представени български космически храни с доказан успех в реални антарктически и други специални мисии. Новите храни са продукт на обединението на най-новите научни постижения на институтите на ССА и високотехнологичните разработки на бизнес партньори. Бяха представени и биоактивни продукти под формата на хигроскопичен прах, извлечен чрез съвременна технология за оползотворяване на биомаса и отпадъци от етеричномаслени култури.

Участието на Селскостопанска академия в програма „Еразъм+“ е предпоставка за нейната интернационализация и международна разпознаваемост. За периода 1 януари – 31 декември 2025 г. ССА е координатор на два проекта по програма „Еразъм+“, в рамките на които 167 учени са осъществили мобилности за обучение/преподаване и 1 докторант е реализирал тримесечна мобилност за практика/стаж. Мобилностите са извършени в организации и университети в РСМ, Сърбия, Турция, Франция, Хърватия, Полша, Италия, Гърция, Испания, Португалия, Молдова, Румъния, Унгария, Китай, Виетнам, Боливия, Казахстан, Армения, Словакия, Азербайджан, Германия, Австрия, Латвия, Чехия, Колумбия, Мавриций, Южна Африка и Литва.

Научната общност на ССА е добре познат и търсен партньор от различни европейски и международни организации като, в т.ч. Световната и Европейска мрежа за държавни лаборатории за тютюн и тютюневи изделия (TobLabNet и GoToLab) – Институт по тютюна и тютюневите изделия; Глобалното партньорство за почвите в Общото събрание на ООН и Европейското партньорство за почвите (Мрежата на Европейското почвено бюро и Международната мрежа на институциите с почвена информация) – ИПАЗР „Н. Пушкиров“ – София; Европейската програма по растителни генетични ресурси и Програмата за изграждане на Европейска интегрирана система на генбанките (AEGIS) – Институт по растителни генетични ресурси – Садово; Европейската организация за растителни изследвания (EPSO) – Агробιοинститут – София; Международната мрежа AgroBioNet (Agrobiodiversity for Improving Nutrition, Health and Life Quality) – Институт по лозарство и винарство – Плевен; Фондация за европейско образование за околна среда (Foundation for Environmental European Education) – Институт по рибни ресурси – Варна.

Учени от институтите на ССА участваха като членове на организационни и научни комитети на няколко международни конференции, които се организират в страната и чужбина.

През 2025 г. продължава дейността БИОИЙСТ ХЪБ България като водеща платформа за насърчаване на сътрудничеството, развитието на политиките и изграждането на капацитет в областта на биоикономиката.

IX. ДРУГИ НАУЧНОПРИЛОЖНИ И ЕКСПЕРТНИ ДЕЙНОСТИ

9.1. Издателска и библиотечна дейност

ССА поддържа Централна селскостопанска библиотека и Издателски център.

През 2025 г. продължава издаването на петте научни списания на Селскостопанска академия: „Животновъдни науки“, „Икономика и управление на селското стопанство“, „Почвознание, агрохимия и екология“, „Растениевъдни науки“ и „Bulgarian Journal of Agricultural Science“. За обработването на постъпващите ръкописи се използва електронна платформа за подаване, редактиране, рецензиране и публикуване, а изданията се предоставят със свободен достъп като в печатен, така и в електронен формат. През 2025 г. и петте списания бяха финансирани от Фонд „Научни изследвания“ при Министерство на образованието и науката, Конкурс „Българска научна периодика – 2025 г.“ През годината в 27 броя на списанията са публикувани общо 299 статии с обем 2842 страници, от които 212 статии са на английски, а 87 – на български език.

Издателството на ССА е част от Crossref, чрез която се генерират DOI (Digital Object Identification) за публикациите в научните списания, издавани от ССА, както и се осигурява включването на съответните метаданни за тези публикации в базата данни.

Directory of Open Access Journals (DOAJ) е обширен индекс на разнообразни списания с отворен достъп от цял свят, който гарантира, че качествено съдържание е открито достъпно онлайн за всички. В него са представени над 22560 списания от 140 държави на 91 езика, като част от тях са и научните списания на ССА. Регистрирането и актуализирането на информацията в DOAJ, както и въвеждането на новите платформи през 2025 г. , позволиха автоматичното подаване на метаданни за публикациите.

Използването на нова софтуерна платформа за управление на публикационния процес – OJS (Open Journal System) позволи през 2025 г. автоматично активиране на DOI на публикациите и подаване на коректни метаданни към Crossref. Всички статии от списанията автоматично се индексират в Directory of Open Access Journals (DOAJ), AGRIS, Български портал за отворена наука. Съкрати се периода за индексване на публикациите в CABI, съответно в Web of Science All databases.

В резултат на тези възможности за по-бързо индексване, ССА получи признание от AGRIS, изразено със следното отличие: „В знак на признание за предоставените от Вас данни през 2025 г., Ви награждаваме с „Печат за признание за активен доставчик на данни

на годината 2026“, който Вашият уебсайт ще показва на потребителите си.“

Администраторски функции са възложени и по отношение на Български портал за отворена наука (BPOS), като задълженията са свързани с регистриране на потребители, извършване на консултации за работа с портала на модератори и автори, комуникация с администратори на портала в НАЦИД по отношение на възникнали проблеми или извършване на справки. Автоматизирано е индексирането на статиите от списанията на ССА (без BJAS) в портала.

StrikePlagiarism е софтуерът, който се ползва за проверка на постъпващите ръкописи в редакциите на научните списания на ССА. Създадена е организация, която да извършва проверките, да се прави първоначална преценка за степента на сходство в проверяваните текстове, както и да се разпределят резултатите към отделните редактори.

Поддържа се актуализиран списък с IP адреси на структурните звена на ССА за осигуряване достъп до Web of Science и Scopus. Осъществява се комуникация с Web of Science, CABI и Scopus във връзка с неиндексирано съдържание от научните списания на ССА, проблеми с достъп до базите, профили на авторите, неточности в индексирани публикации.

Издателството на ССА е регистрирано в Националната агенция за ISBN като администрирането на взаимоотношенията между двете организации е възложено на Дирекция БИД, както и включването на издания в Националния регистър на издаваните книги в България.

Основната функция на Централната селскостопанска библиотека (ЦСБ) е да осигурява достъп до информационни ресурси в книжен и електронен вариант на своите потребители. Потребителите, които обслужва ЦСБ, са от научните звена в структурата на Селскостопанска академия, от институти на БАН, студенти, преподаватели и докторанти от различни висши училища.

През 2025 г. ЦСБ продължи да разработва и да експлоатира нови модули на уеб базирания софтуер АБ WEB, който позволява библиотечният каталог да предоставя повече и по-подробна информация за притежаваните от библиотеката документи.

Продължи инвентаризацията на фонда, неговото допълване с нови издания, както и обогатяването на фонд СРЦИ. През 2025 г. приключи инвентаризацията в хранилище № 4, като са проверени повече от 6000 заглавия от фонда на библиотеката. Предстои обновяване и оптимизиране на сайта на библиотеката, което да улесни максимално достъпа до електронния каталог, както и до всички предлагани от библиотеката услуги.

През 2025 г. са придобити чрез дарение и книгообмен 111 тома книги, 1 дисертация и 54 тома периодични издания. Създадени са 1588 броя библиографски записи за аналитично описание на статии и са класирани и предметизирани 111 тома книги и 1 дисертация, отчислени са 503 тома книги. Продължава работата по ретроспективната конверсия на книжния каталог в електронен вариант. За годината са създадени електронни записи на 898 бр. книги и 192 бр. дисертации. През 2025 г. са изпратени на 17 чуждестранни партньори по книгообмен 279 екз. от научните списания на ССА, както и 159 екз. на 7 български партньори.

С цел опазване, съхраняване и осигуряване на възможност за ползване на изданията от специалната колекция на ЦСБ, продължи дейността по нейното сканиране: общо 206 тома книги и периодични издания, като само през 2025 г. са сканирани 53 тома.

Поддържа се колекция „Лични библиотеки“. В читалнята е обособен кът с част от личните библиотеки на акад. Ат. Атанасов, проф. М. Пенков, проф. Йордан Стоичков. През годината са получени и обработени 2 дарения – от доц. д. н. Красимира Петкова-Цокова и проф. д-р Валери Велковски.

9.2. Национален земеделски музей

Експертите от Националния земеделски музей (НЗМ) ежегодно издирват и събират културни ценности за допълване и обогатяване на разнообразните колекции, собственост на музея. През годината се извършваше проучвателна дейност при изготвяне на исторически справки на приетите за фондовата комисия предмети и проучвателна дейност при подготовка на образователните програми на музея.

През отчетния период експозициите и временните изложби на НЗМ са посетени от 2 959 бр. посетители. Изнесени са 169 общи и тематични беседи. Образователните програми и работилници са проведени с 235 бр. участника.

Традиционно се извършват преместване, почистване, аранжиране, инвентаризация и дигитализация на културните ценности от основния и спомагателен фонд и библиотеката на музея. През 2025 г. в научно-спомагателния фонд на музея са постъпили 11 броя културни ценности. Извършва се инвентаризация на културните ценности от благородни метали и скъпоценни камъни, заведени в основния фонд и продължава цялостна инвентаризация на културните ценности от основния фонд на музея.

9.3. Център за професионално обучение

Цялостната дейност на Центъра за професионално обучение (ЦПО) към ССА е насочена към осигуряване на квалифицирани кадри за аграрния сектор. Основна цел на Центъра е по-пълното подпомагане на земеделските производители в хода на обучението и повишаването на квалификацията на техните служители.

Потребители на обучителните услуги са настоящи и бъдещи земеделски производители, млади фермери и хора, желаещи да получат базови и нови знания и умения за работа в отрасъла.

Центърът предлага осем акредитирани програми в следните професионални направления: Агроекология; Екология и опазване на околната среда; Фермер – растениевъдство и животновъдство; Фермер – производител на суровини за селското стопанство; Фермер – земеделец; Животновъд – пчеларство; Овцевъдство; Техник – растителна защита.

Х. ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

А. Отчетна група „Бюджет“

І. Приходи

І. Приходи всичко	20 628 655
В Т. Ч.:	
Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	19 081 083
Приходи от наеми на имущество	1 964 435
Глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети	1 363
Реализирани курсови разлики от валутни операции	-1 210
Получени застрахователни обезщетения	5 226
Други неданъчни приходи	52 325
Внесени ДДС и други данъци върху продажбите	-761 184
Постъпления от продажба на нефинансови активи	61 750
Помощи, дарения и други безвъзмездно получени суми	224 867

ІІ. Разходи

През 2025 година в отчета за касово изпълнение на бюджета на ССА разходите са отчетени в следните дейности:

ІІ.1. Дейност 163 – „Научноизследователски институти и центрове“

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет към 31.12.2025 г. /в лв./
ІІ. Общо разходи	103 662 490
В Т. Ч.:	
1. Текущи разходи:	101 933 886
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови правоотношения	64 907 742
Др. възнаграждения и плащания за персонала	4 853 941
Осигурителни вноски за ДОО	7 173 200
Здравноосигурителни вноски	2 999 102

Вноски за ДЗПО	1 618 572
Издръжка	21 148 885
Платени данъци такси и административни санкции	-886 064
Членски внос	28 980
Стипендии	89 528
2. Капиталови разходи	1 728 604

II.2 Дейност 168 – „Международни програми и споразумения, дарения и помощи от чужбина“

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет към 31.12.2025 г. /в лв./
II. Общо разходи	190 836
В Т. Ч.:	
1. Текущи разходи:	155 806
Др. възнаграждения и плащания за персонала	63 148
Осигурителни вноски за ДОО	1 404
Здравноосигурителни вноски	698
Вноски за ДЗПО	344
Издръжка	90 212
2. Капиталови разходи	35 030

II.3. Дейност 179 – „Други дейности на науката“

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет към 31.12.2025 г. /в лв./
II. Общо разходи	2 025 157
В Т. Ч.:	
1. Текущи разходи:	1 542 155
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови правоотношения	75 761
Др. възнаграждения и плащания за персонала	516 423
Осигурителни вноски за ДОО	11 255
Здравноосигурителни вноски	6 213

Вноски за ДЗПО	3 234
Издръжка	764 727
Членски внос	76 277
2. Капиталови разходи	483 002

II.4. Дейност 910 – „Разходи за лихви“

ПОКАЗАТЕЛИ:	Отчет към 31.12.2025 г. /в лв./
Разходи за лихви	8 997

III. Трансфери – 67 514 961 лв.

С чл. 24, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. е утвърден трансфер на Селскостопанска академия /ССА/ чрез Бюджета на Министерство на земеделието храните и горите в размер на **77 388 200 лв.**

От други бюджети към 31.12.2025 г. са получени 2 954 069 лв. Предоставени са трансфери на други бюджети в размер на 198 550 лв. Трансферите между бюджети и сметки за средства на ЕС са в размер на 164 932 лв.

IV. Дефицит/излишък 4 950 174 лв.

V. Финансиране (4 950 174 лв.)

Преходният остатък в БНБ на 01.01.2025 г. е в размер на 8 807 710 лв., а наличността към 31.12.2025 г. е 8 198 494 лв.

По валутни сметки на 01.01.2025 г. остатъкът е в размер на 1 082 010 лв., а наличността към 31.12.2025 г. е 1 092 283 лв.

Б. Отчетна група „Средства от Европейски съюз“ (СЕС)

В отчета за касовото изпълнение на сметките за средствата от Европейския съюз през 2025 година са отчетени средства от:

I. Кохезионния и структурните фондове към Националния фонд

ПОКАЗАТЕЛИ:	Отчет към 31.12.2025 г.
I. Приходи всичко:	0
II. Общо разходи	887 484
в т. ч.:	
1. Текущи разходи:	444 014
Др. възнаграждения и плащания за персонала	300 977
Осигурителни вноски за ДОО	10 051

Здравноосигурителни вноски	4 266
Вноски за ДЗПО	2 481
Издръжка	134 239
2. Капиталови разходи	443 470
III. Трансфери	3 621 808
IV. Дефицит/+// Излишък -/-	2 734 324
V. Финансиране	(2 734 324)0

II. Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“

ПОКАЗАТЕЛИ:	Отчет към 31.12.2025 г.
I. Приходи всичко:	3 510 962
II. Общо разходи	4 351 244
В т.ч.:	
1. Текущи разходи:	3 741 089
Заплати и възнагр. за персонала, нает по трудови правоотношения	145 988
Др. възнаграждения и плащания за персонала	327 717
Осигурителни вноски за ДОО	23 444
Здравноосигурителни вноски	10 995
Вноски за ДЗПО	5 559
Издръжка	3 209 004
Платени данъци такси и административни санкции	56
Лихви	22 326
2. Капиталови разходи	610 155
III. Трансфери	2 212 532
IV. Дефицит/+// Излишък -/-	1 372 250
V. Финансиране	(1 372 250)

III. Други европейски средства, финансирани от фондове и институции на Европейския съюз

ПОКАЗАТЕЛИ:	Отчет към 31.12.2025 г.
I. Приходи всичко:	705 031
II. Общо разходи	1 596 020

В Т.Ч.:	
1. Текущи разходи:	1 570 370
Заплати и възнагр. за персонала, нает по трудови правоотношения	73 916
Др. възнаграждения и плащания за персонала	679 201
Осигурителни вноски за ДОО	22 695
Здравноосигурителни вноски	9 440
Вноски за ДЗПО	4 723
Издръжка	293 531
Платени данъци такси и административни санкции	80
Стипендии	400 713
Членски внос	6 071
2. Капиталови разходи	25 650
III. Трансфери	838 070
IV. Дефицит/+// Излишък -/-	(52 919)
V. Финансиране	52 919

III. Други международни програми

ПОКАЗАТЕЛИ:	Отчет към 31.12.2025 г.
I. Приходи всичко:	121 554
II. Общо разходи	51 753
В Т.Ч.:	
1. Текущи разходи:	51 753
Др. възнаграждения и плащания за персонала	44 991
Осигурителни вноски за ДОО	661
Здравноосигурителни вноски	278
Вноски за ДЗПО	162
Издръжка	5 661
2. Капиталови разходи	0
III. Трансфери	31 284
IV. Дефицит/+// Излишък -/-	101 085
V. Финансиране	(101 085)

Просрочените **вземания** към 31.12.2025 г. са в размер на 1 447 138 лв., а просрочените **задължения** възлизат на 510 896 лв., в т.ч. 32 765 лв. за данъци, такси и административни санкции и 478 131 лв. към доставчици.